

ŠARENJE

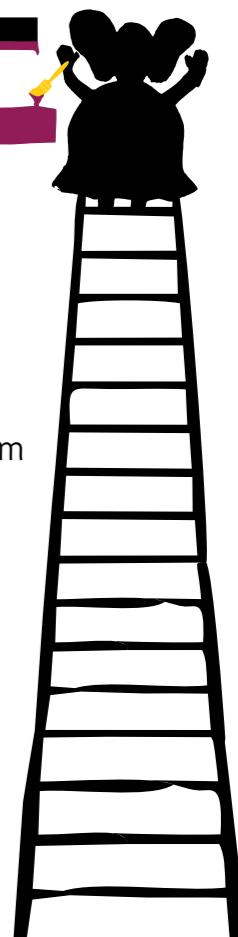
Scene

PROJEKAT FINANSIRA EVROPSKA UNIJA

5A3Art²

ŠARENE Scene

Zbirka dramskih tekstova za dramski pedagoški rad sa decom i mladima na razvoju tolerantnosti, inkluzivnosti i saradnje

Knjiga 5

Beograd, 2015.

Dramskom igrom do razumevanja i solidarnosti

Zbirka dramskih tekstova *Šarene scene* namenjena je dramskom pedagoškom radu sa decom i mladima u školama i dramskim grupama, sa posebnom namerom da se među njima, kroz rad na predstavi, podstakne saradnja, inkluzivnost i tolerantnost.

Razlog za nastanak ove zbirke leži u nedostatku dramske literature za rad sa decom i mladima, koja sadrži ozbiljan pedagoški i umetnički potencijal za obrazovno-vaspitno delovanje.

Brojni noviji dramski tekstovi, namenjeni dečjoj publici ili deci kao izvođačima, nažalost, prvenstveno plediraju na zabavu, površni su i nedostaje im kako sadržajna, tako i umetnička oštira. Pošto se u našem društvu, danas, stvaralaštvo za decu i mlade nedovoljno ceni i podstiče, produkcija za ovu ciljnu grupu često se svodi na 'tezge',

što kulturi i umetnosti oduzima neprocenjivo važnu vaspitnu funkciju i nanosi ogromnu štetu formiranju stavova, ukusa i socijalnih i kulturnih potreba i navika mlađih generacija.

Posebno u situaciji kada su vršnjačko nasilje, netolerantnost, isključivanje i individualizam sve više zastupljeni među mlađima, neophodno je razvijati didaktička sredstva koja će nastavnicima u školama i neformalnom obrazovanju pružiti materijal za rad na podsticanju pozitivnih vrednosti. Po svojoj prirodi, drama čini jedan od najsnažnijih i najdelotvornijih pristupa za uključivanje svih učenika i razvijanje njihovih kreativnih, ali i socijalnih i etičkih potencijala. Pošto dramski rad u školi najčešće podrazumeva postavljanje predstave, za uspešan i smisao rad potrebni su kvalitetni dramski tekstovi – pedagoški relevantni i umetnički vredni – aktuelni, podsticajni, duhoviti, razigrani, maštoviti.

Da bismo razvili dramske tekstove inspirativne kako za učenike, tako i za nastavnike, sarađivali smo direktno sa onima koji čine buduće izvođače i gledaoce u školskom i omladinskom pozorištu. Četiri dramska teksta koja ovde objavljujemo delo su dece i mlađih koji su, predvođeni nastavnicima, dramskim pedagozima, umetnicima i aktivistima, učestvovali u kreativnim procesima u više opština u Beogradu i Novom Sadu. Drame čine krajnji rezultat višemesecnih aktivnosti u okviru projekta MEDIATE – Metod obrazovne drame za razvoj tolerantnosti i inkluzivnosti.

Rad je otpočet šestodnevnim obukama nastavnika za primenu dramskih tehnika u obrazovno-vaspitnom radu, s fokusom na razvoj uvažavanja i saradnje među decom i mlađima. Nakon završenih seminara, veliki broj nastavnika prihvatio je da sistematski primeni program u radu sa učenicima. Nastavnici su se grupisali u timove koji su radili sa fokus grupama učenika – u nekim školama to su bile dramske sekcije, a u nekim čitava odeljenja. Okupljena je i jedna grupa mlađih sa smetnjama u razvoju, kao i dve omladinske grupe u okviru civilnog sektora. Ukupno je formirano 13 timova u četiri gradske sredine.

Timovi su identifikovali probleme u socijalnom ponašanju dece i mlađih i odredili ciljeve koje žele da postignu kroz dramski rad, a zatim su program seminara prilagodili uzrastu i potrebama učenika. Rad sa fokus grupama trajao je više meseci, obuhvativši 211 dece i mlađih, od predškolskog do omladinskog uzrasta. Na osnovu dnevnika rada i izveštaja nastavnika, uspešnost programa procenjena je u istraživačkom izveštaju Bojane Tankosić koji u skraćenoj verziji objavljujemo u okviru ove zbirke.

Nakon ovih koraka, nastavnici su pozvali najmotivisane učenike da se uključe u rad na razvoju predstava. U svim sredinama su, od više fokus grupa, formirane zajedničke grupe, heterogene po sastavu – učestvovala su deca iz više škola i odeljenja, različitog uzrasta, socijalnog i ekonomskog statusa, iz sela i grada itd. Sa ovim dramskim grupama su, uz nastavnike, radili dramski pedagozi i umetnici.

Dramski rad odvijao se kroz igre i improvizacije, s ciljem da se prikupe autentični kreativni iskazi mlađih učesnika. Ovi materijali su postepeno, putem dramske razrade, uobličavani u scenarija. Scenariji su zapisivani, razradivani i 'pročišćavani' dok su prerastali u dečje i omladinske

predstave. Dijalozi su potom fiksirani, a konačan oblik dramskoj građi dala je dramaturškinja Jelena Andelovski.

Na ovaj način dobili smo četiri originalne drame koje, po nekad vrlo poetski, ponekad veoma otvoreno, govore o pitanjima koja okupiraju mlade generacije.

Drama *Šarene jabuke* nastala je kroz kreativnu razradu priče Dragana Lukića *Jabuka*, sprovedenu sa učenicima prvog, drugog i trećeg razreda osnovne škole. Ova razigrana, topla i poetična priča o potrazi za vrlinom namenjena je dramskom pedagoškom radu sa mlađim osnovnoškolskim uzrastom.

Deca su uvek u pravu je dramska priča koja na zasmajan način tretira veoma ozbiljna pitanja prisutna u svakodnevcima savremene dece. Nastala je kroz kreativni proces sa učenicima trećeg i četvrtog razreda osnovne škole. Tema vršnjačkog nasilja, lucidno lociranje uzroka i duhovito viđenje rešenja mogu biti podsticajni i korisni u dramskom pedagoškom radu i sa starijim uzrastom.

Drama *Gori-doli, je l' te боли?* specifična je po tome što su je osmisili nastavnici koji su u naraciju utkali svoja zapožanja o putevima socijalizacije dece i njihovom odnosu prema vršnjacima koji se razlikuju od većine. Zamišljen za realizaciju u pozorištu senki, ovaj tekst nudi više mogućnosti za tumačenje i sadrži bogat potencijal za scensku razradu sa učenicima svih generacija.

Drama *Negde iza duge* donosi priče učenika srednje škole i pruža izvrstan predložak za pedagoški rad sa njihovim vršnjacima. Dramske situacije otvaraju niz ključnih pitanja za generaciju koja se nalazi na pragu zrelosti, a u dijaloge su ugrađene i indikacije koje zainteresovanog nastavnika mogu uputiti kako i zašto da koristi dramu u svom radu.

Pomoć nastavnika (vaspitača, stručnih saradnika) tokom čitavog procesa bila je veoma dragocena: nastavnici su se starali o uslovima za rad, vodili računa da mlađi učenici redovno dolaze na radionice i probe, pomagali su im da usvoje sadržaje, upamte tekst i scenske kretnje i pravovremeno budu spremni za izlazak na scenu. Mnogi roditelji su se, takođe, uključili u pripremu predstava, katkad i kao aktivni učesnici u razvoju scenarija i nalaženju scenskih rešenja. Kroz procesni rad, stvorile su se čvrste saradničke veze, kako među nastavnicima iz iste škole i među kolegama iz različitih škola, tako i sa aktivistima, umetnicima, stručnjacima i roditeljima koji su postali pouzdani saradnici na zajedničkom zadatku – pružanju podrške deci i mladima da izrastu u odgovorne, svesne i solidarne ljude.

Nadamo se da će ova zbirka i vama pružiti zadovoljstvo i biti vam od koristi.

Korišćenje tekstova iz ove zbirke u dramskom pedagoškom radu sa decom i mladima je slobodno.

Biće nam izuzetno drago ako nas budete obavestili da ćete igrati tekst objavljen u okviru ove zbirke. Naša adresa je: PROJECT.MEDIATE@gmail.com

Molimo vas da u programu predstave istaknete da je dramski tekst (*naziv drame*) razvijen je u okviru projekta MEDIATE. Logotip projekta MEDIATE može se preuzeti na linku: <http://bazaart.org.rs/wp-content/uploads/2014/11/mediate2.jpg>

Bojana Tankosić, master psiholog
Dečje selo „Dr Milorad Pavlović”,
Sremska Kamenica

Uticaj kreativnog dramskog pristupa na unapređenje inkluzivnosti i tolerantnosti među decom i mladima

Mnogobrojna istraživanja beleže porast nasilja i diskriminacije među decom i omladinom u Srbiji. Podaci su poražavajući, a širenje konteksta nasilja na okvirne škole pokazuje odsustvo sistemskog delovanja na rešenje problema. Tradicionalni sistem obrazovanja očigledno ne daje rezultate u prevenciji i suzbijanju diskriminacije i nasilja među mladima, pa se otvara prostor za primenu drugačijih metoda rada i motivisanje dece za poštovanje jednakosti, inkluzivnosti i tolerancije. Međusobna saradnja škole, kulturnog i civilnog sektora je u razvijenim zemljama već izvesno vreme prisutna i obavezna, ali kod nas gotovo da ne postoji. Iako zakonski okvir predviđa takvu mogućnost, nastavni kadar većinom ne pokazuje motivaciju za pronalaženje alternativnih pristupa i metoda u rešavanju konfliktnih situacija među učenicima, a problem je i odsustvo adekvatne obuke za predavače i mentore.

Jedan od načina za menjanje diskriminatorne atmosfere u učionicama širom Srbije je uvođenje drame kao vaspitno-obrazovnog metoda. Kreativna drama podstiče kritičko razmišljanje i otvara pristup rešenju konfliktnih situacija drugačiji od onog koji je zastupljen u tradicio-

nalnom školskom sistemu. Brojna istraživanja pokazuju pozitivne aspekte prisustva drame u školstvu. Primenom dramskih metoda podstiče se razvoj, ne samo verbalne i logičko-matematičke inteligencije (što obezbeđuje tradicionalni obrazovni sistem), već i one kreativne (muzička, telesno-kinestetička i dr.). Drama u obrazovanju pokreće procese mašteta, kreativnosti, povećava pažnju i koncentraciju, zadovoljava dečju potrebu za učenjem, ali istovремeno budi radoznalost i preispitivanje moralnih i društvenih sadržaja. Kroz dramsku participaciju, deca uče da istazuju kontekst situacije, potencijalna rešenja i eventualne posledice. Pored navedenog, drama ima i veliki uticaj na razvoj komunikacijskih sposobnosti – aktivno slušanje, razumevanje verbalnih i neverbalnih poruka (mimike, gestova) i veština dijaloga. Kroz interakciju sa drugima, razvija se sposobnost zastupanja sopstvenog stava i poštovanje tuđeg. Razvija se tolerancija, shvatanje i prihvatanje drugačijih pogleda na svet, odnosno prihvatanje različitosti. Posebno mesto zauzima razvoj empatije: kroz preuzimanje uloga u dramskom postupku, mlađi uče da bolje shvate tuđa osećanja, stavove i ponašanja. Na taj način se razvija solidarnost, odgovornost i samopouzdanje, što su važne osobine zrelog čoveka (Đorđević Ž.).

S obzirom na ekspanziju nasilja među decom u Srbiji, posebno u urbanim i multikulturalnim sredinama, a polazeći od istraživanja i iskustava koja pokazuju pozitivne efekte drame, otvorio se prostor za primenu drame u našem obrazovnom sistemu. Projekat *Metod obrazovne drame za razvoj inkluzivnosti i tolerantnosti* – MEDiate sproveden je simultano u četiri gradske sredine sa izraženim problemom vršnjačke diskriminacije i isključivanja (Beograd, Novi Beograd, Obrenovac i Novi Sad). Predmet ovog projekta bio je uticaj dramskog pristupa u obrazovanju na povećanje tolerantnosti i inkluzivnosti među decom i mladima, a opšti ciljevi su, pored smanjenja diskriminacije i nasilja, bili i jačanje uloge civilnog društva u obrazovanju dece i mladih i afirmacija demokratskog i inkluzivnog obrazovanja u Srbiji.

Projekat MEDiate delovao je u istraživačkom i edukativnom pravcu. Obuku za izvođenje i primenu dramskih tehnika u radu sa decom i učenicima prošlo je preko 100 nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika u školama, kao i edukatora i omladinskih voditelja aktivnih u neformalnom obrazovanju dece i mladih u okviru civilnog sektora. Nakon obuke, zainteresovani nastavnici/edukatori mogli su se odlučiti da program sistematski primene u svojoj pedagoškoj praksi i da rezultate prate u formi dnevnika rada. Za ovu primenu se opredelilo 32 nastavnika/edukatora iz svih četiri grada. Na osnovu mišljenja i zapažanja svih koji su dramski metod primenjivali u praksi, vršena je procena uspešnosti primene programa, a na osnovu prethodno konstruisanog upitnika.

Analizom dobijenih rezultata, zaključeno je da je primena dramskog metoda višestruko uticala na pozitivan razvoj dece i mladih. Nastavnici su u najvećem broju navodili da su kroz primenu ovog metoda učesnici postajali sve više svesni sebe i svojih mogućnosti. Na taj način postigli su

viši nivo samopouzdanja, a pre svega samopoštovanja. Prema mišljenju nastavnika, došlo je do promene ugla gledanja na svet i dešavanja u njemu. Učesnici su počeli više da razmišljaju, a ne samo da reprodukuju sadržaje. Dakle, umesto standardizovanih odgovora (koje zastupa tradicionalna škola), došlo je do razvoja kreativnog rešavanja problema i podsticanja divergentnog mišljenja.

Sve skupa je uticalo na bolji rad u grupi. Prema zapažanju nastavnika, među učenicima je uočen porast razumevanja i uvažavanja tuđih mišljenja i stavova, što je bio jedan od gorućih problema koje su nastavnici imali potrebu da reše. Postignut je viši nivo strpljenja u rešavanju konfliktnih situacija i time viši stepen saradnje, inkluzivnosti i tolerantnosti među decom. Prema navodima nastavnika, najpozitivniji efekat ispoljen je u poboljšanju komunikacije. Učesnici su sve više pokazivali poštovanje za druge i trudili se da ne upadaju u reč dok druga osoba govori. Počeli su da rešavaju sukobe putem dijaloga, a ne primenom verbalnog i fizičkog nasilja. Uopšte su vremenom poboljšali svoju pažnju i koncentraciju, a naročito učesnici sa posebnim potrebama, odnosno višestrukim ometenošću. Primena dramskih tehnika u radu sa ovom ciljnom grupom pokazala je da najveći deo mladih, uprkos subjektivnim i objektivnim poteškoćama, vrlo brzo prihvata ponuđene oblike i sadržaje dramskog rada.

Projekat MEDiate je nedvosmisleno potvrdio pozitivan uticaj dramskog rada na decu i mlade, čija je dobit manjom razvojnog karaktera. Podstaknuti su unutrašnji procesi motivacije, kreativnost u iznalaženju rešenja kako u svakodnevnim, tako i u konfliktnim životnim situacijama. Postignut je viši stepen strpljenja i tolerancije, poboljšane su veštine komunikacije i spremnost na dijalog u rešavanju problemskih situacija. Tražeći načine da reše netolerantnost među đacima, nastavnici su pokazali otvorenost i

spremnost da u sopstvenu pedagošku praksu uključe primenu dramskih tehnika, što se kroz praćenje toka programa i ostvarenih rezultata pokazalo kao veoma efikasno.

Obrazovno-vaspitni rad kroz dramu imao je i konkretne rezultate. Dramske tekstove koji vas očekuju u ovoj knjizi stvarali su učenici sa svojim nastavnicima i edukatorima. Podstaknuti slobodom u izražavanju, kreativnošću i autorstvom, korak po korak, učestvovali su u prepoznavanju, shvatanju i, najzad, menjanju miljea nasilja, nerazumevanja i diskriminacije. Analiza tekstova već na prvi pogled pokazuje moć drame da na kreativan i komunikativan način prenese shvatanja i izrazi stavove mladih. U tom kontekstu, njima bliskom i razumljivom, nastavnik može mnogo lakše da ukaže na adekvatno rešenje i pozitivno utiče na svest mladih o toleranciji i inkluziji.

Saradnik na tekstu: Ana Marković, dipl. novinar

Novi Sad, maj 2015.

Šarene jabuke

po motivima priče *Jabuka* Dragana Lukića

Voditeljka procesa i autorka teksta
Ivana Despotović

Nastavnice-saradnice u procesu razvoja scenarija
Violeta Mitrović, OŠ „Miloje Vasić“
Biljana Batez, OŠ „Aleksa Šantić“

Učesnici u procesu
Arsenije Ostojić, Sara Bojanov, OŠ „Miloje Vasić“
Aleksa Nikolić, Anastasija Dekić, Damjan Dmitrović, Filip Kuka, Gavriло Vujčić, Iva Miletić, Martina Aleksić, Matija Filipović, Natalija Tasković, Nemanja Milojević, Tamara Čukić, Tamara Đorđević, Teodora Šarac, Valentina Olija, Vanja Zajić, Veljko Milanović, OŠ „Aleksa Šantić“

Nastavnice-saradnice u radu s grupom
Ivana Maksimović, Jadranka Bajić Lupa, Ljiljana Lukić, Milica Nedić, Snežana Mijić, Suzana Vračar, Tamara Vukašinović, OŠ „Aleksa Šantić“

Dramaturškinja
Jelena Andđelovski

5A3Art²

U Zlatnom Jabučnjaku srećno su rasle jabuke raznih boja, sue dok ih jednoga dana strašan Vetar nije oborio i otkotrljao u nepoznato. Želeći da se vrati kući, jabuke su se dogovorile da svaka ode na svoju stranu, istraži šta tamo ima i javi ostalima. Put do kuće neće naći očima...

Šarene jabuke je tekst primeren dramskom pedagoškom radu sa mlađim školskim uzrastom. Inspirisan pričom Dragana Lukića *Jabuka*, koja se obrađuje u okviru nastavnog plana za prvi razred osnovne škole, tekst je nastao kroz kreativnu saradnju umetničke grupe BAZAART i osnovnih škola „Aleksa Šantić“ i „Miloje Vasić“ iz Kaluđerice.

Decu su u kreativni proces uvele njihove učiteljice, primeњujući dramske tehnike sa kojima su se upoznale tokom seminara Interculturalnog učenja kroz dramu (IDEAL). Ciljevi koje su želele da ostvare kroz kreativan dramski rad obuhvatili su: uspostavljanje bolje saradnje i komunikacije među učenicima iz različitih škola i različitih uzrasnih grupa; razvijanje strpljenja u komunikaciji; povećanje koncentracije, samokritičnosti i tolerancije i razvijanje samopouzdanja učenika. Stoga je grupa sa kojom su učiteljice radile bila heterogena – sastavljena od učenika prvog, drugog i trećeg razreda iz različitih škola, u okviru iste zajednice.

Priča *Jabuka* odabrana je na inicijativu učiteljica, kao sadržaj koji je deci blizak i podstican. Dramska umetnica Ivana Despotović je, kroz kreativne radionice, sa decom najpre obrađivala važne teme koje ova priča sadrži: sloga, svađa, krađa, putovanje... Kroz dramsku razradu, učenici su motive i zaplete prepoznавали i artikulisali kroz već poznate sadržaje – bajke, priče i pesme, a zatim su ih sagledavali iz različitih uglova i u različitim kontekstima, često vrlo neposredno goveći o sebi i svojim iskustvima. Rad je u potpunosti bio prilagođen uzrastu dece, pa su i najobzbiljnije teme obradivane kroz igru i smeh.

Kroz dramsku razradu, učenici su se upoznali i sa osnovnim elementima dramske komunikacije, kao što su: princip akcije-reakcije, dramski sukob, partnerska saradnja, snalaženje u scenskom prostoru, diktacija i dr. U određenim segmentima, za razvoj sadržaja su, osim dramskog, korišćeni i likovni i muzički medij.

Na završetku procesa, Ivana Despotović je napisala tekst *Šarene jabuke*, u koji je utkala lične materijale mlađih učenika, tako da se kroz tekst prepliću realnost, svet mašte i igra kao spona između njih.

Tekst *Šarene jabuke* prikazuje životna iskušenja kao izazove koji se uz optimizam, upornost i slogu mogu prevazići, a solidarnost, brigu za bližnje i zahvalnost nudi kao osnov za ljubav, koja je uvek ključ za dobar, zdrav odnos sa drugima i suštinsko rešenje za sve probleme.

Zahvaljujemo se svim nastavnicama, školama i roditeljima, bez čije podrške razvoj ovog teksta ne bi bio moguć. Posebno se zahvaljujemo Igoru Stankoviću na značajnoj stručnoj podršci.

šarene jabuke

Dragan Lukić

Jabuka

Na brdu je raslo drvo. Na njemu je visila rumena jabuka. Naišao je lopov. Popao se na drvo i kad je htio da dohvati jabuku, grana se zatresla i jabuka je rekla:

- Nisam za vas.

Otkinula se, pala na zemlju i počela da se kotrlja niz brdo. S proplanka su jabuku videli čobani.

- Gle lepe jabuke!

Nastala je svađa oko toga ko ju je prvi ugledao. Svi potrašaše prema njoj. A jabuka reče:

- Nisam za vas.

Skrene naglo i otkotrlja se dalje. Kotrljala se tako jabuka, kotrljala i naišla na dva putnika. Videli je i jedan i drugi i pomislili: „Lepe li jabuke! Uzeću je, ali da ne vidi moj saputnik!“ A jabuka reče:

- Nisam za vas.

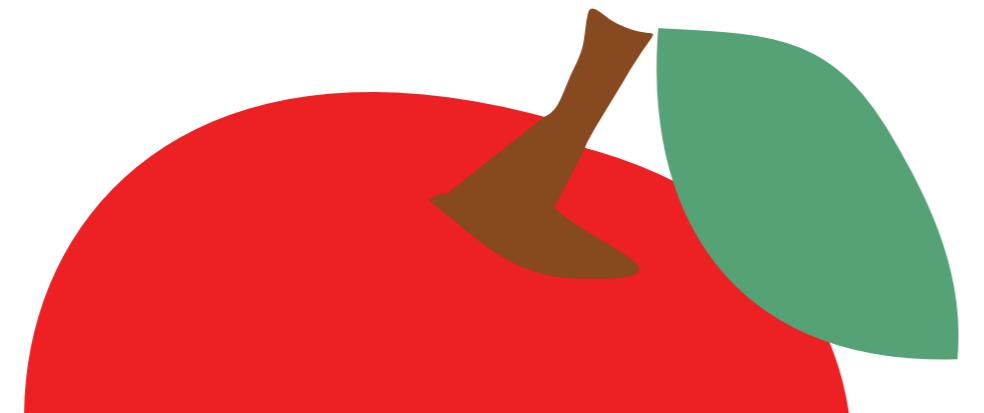
Skrene i otkotrlja se dalje preko liva-de. Na livadi je spavao dečak, a devojčica je sedela pored njega. Ugle-dala je jabuku i rekla:

- O, divne li jabuke! Probudiću brata, pa ćemo je zajedno pojesti.

A jabuka se nasmešila:

- Ja sam za vas.

I dokotrlja se devojčici u krilo.

PROLOG

Deca se igraju razbrajalice kroz pesmicu:

Jabuka, jabuka, crvena il' zelena,
jabuka, jabuka, žuta ili rumena...
Najviše volim zelenu,
ukusnu, malo kiselu.

Jedno dete je u krugu koji čine deca.
Žmuri i dodiruje jedno po jedno dete.
Kada se pesmica završi, dete prepoznaće ko je drugarica ili drug kog u tom momentu dodiruje. Iz igre, jedno po jedno dete izlazi na scenu i predstavlja se tako što kaže nešto o sebi, npr. šta voli da radi, gde voli da ide, kakvu muziku voli da sluša... Kako se koje dete predstavi, stane u skulpturu drueta jabuke: svako je jedna grana ili jedna jabuka - svakako, deo drveta.

PRVA SCENA

Deca čine drvo koje je nasred scene. Čuju se ptičice, sija sunce. Poneko od dece koja čine drvo drži ogledalo u rukama. Ogledaju se, puče, nameštaju frizuru, uopšte, šepure se. Iznenada, počinje slabo da duva vetr.

NARATOR: Bilo jednom jedno drvo i na njemu puno jabuka. Bilo je to najlepše drvo u kraju zvanom Šareni Jabučnjak. Ali, od tolike lepote, drvo je pomislilo da je lepota najvažnija i počelo je da se pravi važno. Svaka jabuka je postala prava uobraženica. Zaboravila je kako da uživa na suncu, kako da usreći dobre ljude. I onda sam ja... Oh, nisam se predstavio! Ja sam Vetar, dragi mi je... Dakle, ja, Vetar, odlučio sam da ga malo razdrmam. (Vetar duva jače.) Dunuo sam tako strašno da su grane počele da krckaju, a jabuke popadale i otkotrljale se daleko, daleko...

Hučanje Vatra čuje se jače, pa još jače, najjače. Deca koja čine drvo rastrče se svuda po sceni predstavljajući otkotrljale jabuke. Oluja dostiže vrhunac. Nastupa mrak.

šarene jabuke

DRUGA SCENA

Potpuna tišina. Polumračno je, vidi se plavičasto svetlo, kao u svitanje. Četiri jabuke, jedna po jedna, polako se bude, protežu se, zevaju. Svako dete predstavlja jednu od četiri jabuke.

NARATOR (skoro šapuće): Jutro posle oluje. Nigde nikoga, ne čuje se ni ptičica, ni muvica, ni kuca, ni maca. To je ono vreme, znate na šta mislim, kad sve izgleda malo kao san, malo kao java... Mirno je i neobično.

ZELENA: Jao, kakva oluja! Sva sam se ogulila.

CRVENA: Ja sam ubledela...

ŽUTA: Gde smo? Uopšte ne poznajem ovaj kraj, kako je samo ružan...

CRVENO-ŽUTA (rasplače se): Hoću kući, u svoju šarenu baštu...

ZELENA: Sve hoćemo kući, ko bi želeo da ostane na ovom groznom mestu...

CRVENA: Pa, šta ćemo da radimo?

ŽUTA: Prvo treba da shvatimo gde smo, kakvi su ovo grbavi proplanci i raščupano drveće...

CRVENO-ŽUTA: Hoću kući, neću da se šetam po okolini...

ŽUTA: Hajde da se razdvojimo, svaka da krene na različitu stranu, i onda da se ovde vratimo i ispričamo šta smo otkrile...

ZELENA: Da se razdvojimo, jeste li sigurne?! Mi ovako divne, pa još ćemo naići na neku trulu krušku ili ubudalu trešnju, a ja se njih bojim...

Počinje da duva Vetur. Duva sve jače, tako da se jabuke uplaše, pribiju se jedna uz drugu.

NARATOR: Slušajte me, jabuke iz Šarenog Jabučnjaka. Ja sam Vetur i postojim od kada postoji svet, znači vrlo sam star, a nikada nisam video ni čuo tako uobražene jabuke. Vi ste sramota za dobri jabučji rod... Jabuke su rođene da daruju zdravlje ljudima, da im daju snagu. Svaka jabuka ima san - da je pojede neko dobar, neko ko bi je podelio sa drugima. Jesam li u pravu?

Jabuke poturđuju gestovima.

NARATOR: E, tako. Zato, sada krenite u potragu za pravom osobom. Kada jedna nađe dobru osobu da je baš ona pojede, sve ostale jabuke naći će put do kuće.

Vetur se smiri. Jabuke se zagrtle u znak pozdrava i poslušno krenu na četiri različite strane.

ZELENA: Dobro, ja idem na ovu stranu...

CRVENA: Ja ću na ovu...

ŽUTA: Ja ću ovamo...

Odlaze sa scene.

CRVENO-ŽUTA (nevoljno): Odoh i ja...

Crueno-žuta krene, zastane, vrati se. Okreće se oko sebe, ne zna šta bi.

CRVENO-ŽUTA: Neću ja nigde da idem, bolje ovde da ih sačekam...

Sakrije se u polumraku.

TREĆA SCENA

Zelena ide širokim, prašnjavim putem, oko nje je pusto, a sunce prži. Jabuka maše rukama pokušavajući da se rashladi. Nailazi na jednu ne baš čistu baricu i bez razmišljanja skoči u nju. Izlazi musava ali nasmejana, jer se rashladila.

ĐEPETO (iza scene): Pinokio, sine, Pinokio...

Zelena zastane na Đepetovo dozivanje, osluškuje odakle dolazi glas, ali ne vidi Đepeta. Ona nastavlja put, približava se raskrsnicu, oslušne, čuju se glasovi. Ispred nje se stvore Pinokio, Lisac i Vuk, prepiru se, i to pored znaka koji pokazuje pravac 'Zemlja Dembelija'.

PINOKIO: Ne mogu s vama, tata me čeka na ručku.

LISAC: Ma, imaćemo ručak od slatkiša, kad ti kažem, dečače...

VUK: U zemlji Dembeliji, pa samo legneš pod drvo i slatkiši ti padnu na Zub, ne moraš da mrdneš.

PINOKIO: Tamo stvarno možemo da jedemo sve što hoćemo i koliko hoćemo?

LISAC: Naravno! Vidi samo Vuka, bio je suv k'o grana, a sad se ugojio. Šta misliš, od čega?

VUK: Jeste, malo sam se popunio, al' mi lepo stoji...

PINOKIO: Meni tata ne dozvoljava da jedem puno slatkiša, on kaže da treba da jedem voće, ono je slatko i zdravo...

ZELENA: Stvarno?! Voliš li jabuke, dečače?

Putnici je tek sada primete.

PINOKIO: Ne volim baš tako musave kao što si ti.

VUK: Kako ružna jabuka...

Svi joj se smeju. Jabuka pokušava da se obriše, da pokaže kako je lepa.

LISAC: Voće, pih, ko to još jede...

VUK: Samo čokolade, bombone, lizalice rastu u Dembeliji, razumeš, dečko?

ZELENA: To što trenutno nisam jako lepa, nije važno. Važna je moja namešta, važno je da sam dobra i da želim da usrećim dečaka kao što si ti.

Pinokio je zbumen, gleda čas u Zelenu, čas u Lisca i Vuka.

LISAC (ulagajući se): Fina zelena jabuko, kada vas malo bolje pogledam, ličite mi na jednu, kako bih rekao, ambicioznu jabuku...

ZELENA: Ambiciozna? Ne, to nije moja vrsta, ja sam sorte gredi smit.

LISAC: Da, da... Kada bismo samo malo poradili na vašoj pojavi i nastupu, mogli biste napredovati do pozicije ušećerene jabuke. Molim vas - ušećerene jabuke! To je veoma velika čast u zemlji Dembeliji.

ZELENA: Ali, ja ne želim da idem u zemlju Dembeliju, i neću da budem pojedena kao ušećerena jabuka. Ni jedna jabuka to ne želi!

VUK: Kakva glupost, prvi put čujem da neko ne želi da ide u Dembeliju... Evo, na primer, ovaj mali, Pinokio, ima drvenu glavu, a sve je lepo shvatio i ide sa nama. I to odmah!

ZELENA: Pinokio. Ti si Pinokio?! Malopre sam srela tvog tatu, traži te, zabrinut je.

LISAC: Kad se vrati iz Dembelije, Pinokio će i tati odneti džak slatkiša...

VUK: Jeste, ima tamo i drveća na kome raste zlato, pa će tati odneti mnogo zlata, neka kupi šta god hoće. Hajdemo, dečače, ne slušaj ovu crvljivu jabuku...

ZELENA: Ne postoji drveća na kome raste zlato! I ne postoji voće koje samo uskače u usta.

šarene jabuke

Pinokio je zbnjen, Lisac mu pruža ruku, on se dvoumi da pruži svoju.

LISAC: Ma, hajde, biće nam lepo. Tamo nema ni škole, ni domaćih zadataka... Hajde, hajde...

ZELENA: Zar ne želiš da učiš slova i brojeve? Da upoznaješ svet na geografiji, da slušaš muziku na muzičkom i crtaš na času likovnog?

PINOKIO: Ne volim mnogo školu, ali voleo bih sve to da naučim.

ZELENA: A drugari? U školi ćeš ih naći, da se igrate, idete u park, na sport, na ples...

VUK: Ma, kakvi drugari, njega samo ismevaju jer ima veliki nos i drvenu glavu.

Lisac se na ovo podlo nasmeje.

PINOKIO: Istina je, deca mi se smeju.

ZELENA: Deca ponekad prave glupe šale, ali uvek ima drugara koji nisu takvi i s kojima je veselo igrati se... Tako je i među jabukama, ima ovakvih i onakvih...

LISAC: Nema ona pojma, Pinokio, ona je jedna obična jabuka.

Pinokio ne zna kuda bi da krene.

NARATOR: Vreme je da se umešam. Ova jabuka hoće da pomogne klincu, a da od toga nema nikakve koristi, jer on nije taj koji će je pojesti i naći put do kuće za ostale jabuke. Izgleda mi, ta mala uči lekciju, postaje bolja.

Vetar počinje da duva, sve jače i jače, i donese glas Pinokijeveg tate.

ĐEPETO (iza scene): Pinokio, sine, gde si?... Vrati se kući, Pinokiooo!

PINOKIO: To je glas mog tate, moram kod njega... (Liscu i Vuku) Izvinite, moram da žurim! (Trčeći, dovikuje.) Čao, Zelena, vidimo se!

Pinokio otrči sa scene.

LISAC: Glupava jabuko, sve si upropastila, mogli smo od tog drvenka napraviti neki koristan predmet...

VUK: Da, možda posudu za jabuke!

Vuk zamahne da zgrabi Zelenu.

VUK: Sad ču te smazati.

Ona uspe da se izmakne. Vetar počinje jako da duva i nanese prašinu u oči Vuku i Liscu. Zelena otrči daleko.

LISAC: Upomoć, peku me oči, prokleti vetar...

Otetura se sa scene.

NARATOR: Hm, nikada nisam video tako bezobraznog Vuka i još bezobraznijeg Lисца...

I Vetar nastavi snažno da duva.

ČETVRTA SCENA

Vetar i dalje strašno duva, toliko jako da smeta Crvenoj dok hoda. Ona leluja, bori se s Vетrom da bi održala pravac.

NARATOR: Crvena jabuka je krenula uskim putem, kroz šumu... Oh, još uvek duvam. Zaboravio sam da prestanem, toliko su me ona dvojica naljutila...

Vetar prestane. Crvena se opusti i krene dalje.

NARATOR (nakašlje se): Dakle, Crvena ide kroz šumu. Ta nema problema, eno je, ide kroz hlad, mekom stazom. I gle, kroz jednu baštu stiže do kuće iz koje se razleže strašna galama.

Crvena pogleda kroz prozor, kad iz kuće istrče tri devojke otimajući se o jednu haljinu.

STARIA: Moja je, moja je!

MLAĐA: Nije tvoja! Moja je, moja!

PEPELJUGA : Ali šta to pričate, juče ste hteli da je bacite, a sada tvrdite da je vaša...

STARIA: Baš zato što je moja, ja mogu da radim s njom što hoću. Mogu i da je bacim i da je nosim na bal.

MLAĐA: E, ne možeš, jer je to moja haljina! Moraš prvo da pitaš mene... Hej, ti!

CRVENA: Ko? Je l' ja?

MLAĐA: Da, ti, crvena lopto...

CRVENA: Ja sam jabuka, sorte red delišes.

MLAĐA: Ti presudi! Čija je ovo haljina?

CRVENA: Kako ja mogu da znam čija je to haljina?

MLAĐA: Ti lepo presudi koja je od nas najlepša, pa zbog toga zaslужuje najlepšu haljinu.

CRVENA: Kakav glup razlog da neko zaslubi haljinu. Ja mislim da ste sve lepe.

MLAĐA: Nemoj ti mnogo da filozofiraš. (Pokazuje na Pepeljugu.) Hoćeš da kažeš da je i ova štrokava i raščupana sluškinja lepa?

CRVENA: Po mom mišljenju, da!

STARIA: Neće meni jedna obična jabuka odlučivati. Zna se - koja je najjača, ta pobeduje!

Sve tri ponovo zgrabe haljinu, otimaju se i pocepaju je.

PEPELJUGA (tužno): Vidite šta ste uradile...

STARIA: Zašto mi? Ti nisi htela da pustiš.

MLAĐA: Svakako mi bolje stoji ona plava...

STARIA: Meni se sviđa ta plava haljina...

MLAĐA: Koja prva dođe do nje, ima je!

Mlađa otrči, Staria je pojuri i izlaze sa scene.

PEPELJUGA: Eto, uništile su mi haljinu. Uvek su takve.

CRVENA: Pa, šta ćeš da radiš?

PEPELJUGA: Sad će da dođe moja Kuma Vila, pa će već nešto da smisi.

CRVENA: Da li bi ti možda pojela jednu jabuku, slatku i lepu kao ja?

PEPELJUGA: Ne, hvala, uvek imam veliku tremu pred bal, tako veliku da ne mogu ništa da stavim u usta.

CRVENA: Šteta... A tvoja Kuma Vila, voli li ona jabuke?

PEPELJUGA: Vile jedu specijalnu hrana, ali ne znam kakvu, nikad je nisam videla dok jede... A za danas joj treba bundeva, da je pretvori u kočiju, jabuka ne pomaže.

CRVENA: Oh, ne, ne bih volela da budem kočija. Srećno na balu.

PEPELJUGA: Srećno i tebi!

Pepeljuga ode suojim putem, izade sa scene. Crvena kreće putem, pomalo pokunjena. Vetar počinje blago da duva i iznenada se začuje divna, nežna muzika.

šarene jabuke

NARATOR: Zasluzila je malo veselja, donosim ovu muziku iz daleke Indije...

Cruena osluškuje muziku. Osmehuje se. Ide niz put pomalo plešući uz čarobne zvukove.

PETA SCENA

Zvukovi indijske muzike još uvek se čuju, ali ih polako sменjuju zvukovi morskih talasa. Žuta jabuka brčka se u pličaku mora, prska vodom, rasosna je. Postepeno, muzika prestaje i ostaje samo zvuk talasa.

NARATOR: Žuta je krenula putem duž morske obale, jer ona obožava miris mora, kotrljanje po školjkama i čudesne odsjaje sunca na vodi. Ja samo pirkam, neću dodatno da je gnjavim. Eno je, nailazi na visoku ženu s visokim šeširom...

ŽUTA: Dobar dan...

VEŠTICA JECA: Jao, vidi kakva lepa jabuka! Baš mi jedna takva treba. Čekaj da te malo pogledam. Nešto si mi žuta...

ŽUTA: Takva mi je sorta, ja sam džindžer gold, u prevodu – zlatna džindžer.

VEŠTICA JECA: Ček, ček, okreni se malo.

Žuta se vrti oko sebe.

VEŠTICA JECA: Hm... i sa te strane si žuta... Nema veze, malo ču da te našminkam.

ŽUTA: Ne dolazi u obzir, alergična sam na preparate.

VEŠTICA JECA: Treba da te odvedem do Snežane, a Snežana voli samo rumene jabuke...

ŽUTA: Ko je Snežana?

VEŠTICA JECA: To je jedna veoma usamljena devojka. Lepa jabuka kao ti mnogo će je usrećiti. Ali, moraš da budeš rumena bar sa jedne strane...

ŽUTA: Pa, ako je tako, može... Ali šteta što nisi srela neku crvenu sortu – pacifik rouz ili delišes ili džonatan...

Dotrčava Veštica Veca.

VEŠTICA VECA: Oho-ho, pa što ne kažeš da ima jabuka? A ja celo jutro tražim jednu, za pitu.

ŽUTA: Za pitu? Kakvu pitu?

VEŠTICA VECA: Napravila sam kućicu od najfinije čokolade i svilenih bombona, a ona derišta, mislim, derištanica, hoću reći, dečica, slatka i mala, neće ni da čuju. Kažu, hoće pitu od jabuka i kvit! I sad moram pitu od jabuka da ugradim u kućicu. Pa, ko je to još video?

ŽUTA: Ali zašto da ugradiš u kućicu, zar ne možeš ovako normalno da im daš?

VEŠTICA VECA: Ah, tako se ne važi. Čarolija deluje samo ako je pita deo kućice.

ŽUTA: Čarolija?

VEŠTICA VECA: Čarolija je... da se ugoje. Mnogo se brinem za njih, tako su mršavi...

Stiže treća veštica.

VEŠTICA CECA: Jao, vidi, jabuka! Baš mi takva treba.

VEŠTICA JECA: Ne može, to je moja jabuka.

Veštica Jeca zamahne da zgrabi Žutu, ali ova uspe da se izmakne i obe se ponašaju kao da se ništa nije desilo, mada sve već deluje vrlo napeto.

VEŠTICA CECA: Da, i meni treba za istu stvar kao tebi – za čarobni napitak.

ŽUTA: Kakav čarobni napitak?

VEŠTICA CECA: Od tog napitka će... Ovaj, naravno, hoću da kažem, ceo dvorac će biti obavljen divnim ružama.

ŽUTA: Napitak za ruže?

VEŠTICA CECA: Pa, ovaj, da, za ruže. Sipaču napitak u dvorski bunar, iz kog se zalivaju ruže, da budu lepe, najlepše...

VEŠTICA JECA: Pre će biti da ćeš ga sipati u dvorski bunar da cela dvorska svita spava sledećih nekoliko vekova. Al' će da bude hrkanja!

Veštice Jeca i Ceca se tome smeju. Žuta stoji zbunjena.

VEŠTICA CECA: Ma nemoj, a šta će se desišti Snežani kad pojede tvoju jabuku? Hoće li i ona da hrče?

Veštica Ceca se izveštačeno smeje, i ona bi da je duhovita.

VEŠTICA VECA: Draga moja jabučice, ako ja napravim pitu od tebe, niko neće biti uspavan. Obećavam.

Žuta krene ka njoj, pa zastane, dvoumi se.

VEŠTICA JECA: Neće da spavaju, ali će pita lepo da podgoji decu, i ti ćeš ih u slast skuvati u paprikašu! Žuta ustukne.

VEŠTICA CECA: Ma, kome ti paprikaš?...

Veštice počinju da se čupaju, a Žuta se odmiče, polako, na prstima. Veštice to primete, za čas stuore mrežu i bacaju je na Žutu. Ali, Vetar tako silno dune da im skine šešire, uplete im kose. Vetar oduva i mrežu i veštice sa scene. Žuta pobegne.

NARATOR (zadihan): Morao sam da intervenišem, ne bi se snašla sirota Žuta, vrlo je naivna. Uh, uh, ala sam se izduvao... Uh, uh... Kako bih se odmorio, baš mi se prisupal... (Ne završi reč, zahrče.)

Vetar zviždi dok hrče, ne duva jako, ali duva glasno.

ŠESTA SCENA

Vetar duva, zviždeći. Na zelenom proplanaku, pod druetom, sedi Devojčica, a u krilu joj spava Dečak.

Devojčica pevuši, ali to se, od Vatra, vrlo slabo čuje. Jedna po jedna stižu Zelena, Cruena, pa Žuta jabuka. Svaka odmah zapuši uši, da ne čuje neprijatno zviždanje vetra. Sednu na proplanak, pokunjene i umorne. Jabuke ne primećuju decu. Zuuk Vatra se utišava.

NARATOR (sanjivo): Nisam spavao, ne, ne, varate se, samo sam dremao...

Prestane zviždanje Vatra. Jabuke otpušu uši. Devojčicino pevušenje se bolje čuje, ali jabuke još uvek ne primećuju decu.

ZELENA: Lenjost je grozna, jedva sam izbavila Pinokija da ne ode u zemlju Dembeliju, da se dembeliše...

CRVENA: ...Te ja sam najlepša, te ti si najlepša, te koja je, te koja nije. Kako je dosadna ta priča, uobražena priča o lepoti.

ŽUTA: ... Sebičluk je opasan, veštice su hteli da me prevare, da završim u ko zna kakvim mučkalicama i njihovim smicalicama.

ZELENA: Gde je Crveno-žuta?

Crveno-žuta samo proviri iza druetra. CRVENO-ŽUTA: Evo me!

šarene jabuke

ZELENA: Čekaj, čekaj, pa ti se nisi pomerila od ovog drveta...

CRVENO-ŽUTA (neubedljivo): Nije tačno, bila sam preko sedam mora i sedam gora, ali nisam srela nikog dostojnog da me pojede...

CRVENA (smeje joj se): Ne izmišljaj. Nisi se mrdnula ni pedalj odavde...

Crueno-žuta se pokunji, ostale joj se smeju. Devojčicino pevanje se čuje glasnije.

DEVOJČICA (peva): Spavaj mi spavaj, batice mali, spavaj mi, spavaj, spavaj mi ti...

Jabuke primete decu. Ustanu da ih bolje vide.

CRVENA: Hajdemo kod njih!

Prilaze Dečaku i Devojčici.

CRVENO-ŽUTA (nakašlje se): Hej, deco, dobar dan.

DEVOJČICA: Dobar dan.

CRVENOŽUTA: Šta radite tu?

DEVOJČICA: Ne ide nam se kući, tata i mama se često svađaju.

Dečak se razbuđuje.

DEČAK (trljajući oči): Koja si ti vrsta jabuke? Nikada nisam video takvu.

CRVENO-ŽUTA: Ja sam sorte gala.

DEČAK: Aha, gala... A šta vi jabuke radite tu, na proplanku?

CRVENA: Tražimo put do kuće, do našeg voćnjaka.

DEVOJČICA: Nije vam poznat glavni štos? Onaj kad bacate mrvice putem, pa se prema njima vratite...

DEČAK: Mi smo tako radili.

ZELENA: Eh, ne ide to tako sa jabukama...

ŽUTA: Jeste li možda gladni?

DEČAK: Da, nismo jeli od jutros.

ZELENA: Onda, gricnuli biste jednu jabuku?

DEČAK I DEVOJČICA (uglas): Da! Obožavamo jabuke!

DEVOJČICA: Ja volim sve sorte.

DEČAK: A ja volim i pitu od jabuka.

CRVENO-ŽUTA: O, hvala vam, to će nas odvesti kući.

U ovom momentu Vetar jako zaduva i zahuči, praveći silnu galamu. Podiže uvis prašinu, travke i žbunove i nestadoše svij, četiri jabuke, Dečak i Devojčica.

SEDMA SCENA

Snažnim duvanjem, Vetar donosi Dečaka i Devojčicu u Šareni Jabučnjak. Vetar se smiri. Dečak i Devojčica stoje ispod najlepšeg drveta jabuke. Druo ponovo čine deca koja su bila u ulozi jabuka, svij su statični kao plodovi na grani, ali ovoga puta nema uobraženih pozra. Sunce sija, ptičice curkuću. Dečak i Devojčica uzimaju po jednu jabuku i jedu. Vetar počinje da pirka i začuju se glasovi roditelja.

MAMA I TATA: Deco, gde ste?! Deco...

Mama i Tata stižu, grle Devojčicu i Dečaka.

MAMA: Kako ste mogli da odete, a da nam se ne javite?

TATA: Ne mogu da razumem, zar ne znate koliko brinemo?

DEVOJČICA: I mi brinemo kad se vi svađate.

DEČAK: Nisam više mogao da slušam, probili ste mi uši...

MAMA: I kada se ne slažemo, vas volimo najviše na svetu...

DEVOJČICA: Ali, meni onda srce tako brzo lupa, ni domaći mi se ne radi.

TATA: Naša neslaganja nemaju veze sa vama...

DEČAK: Imaju veze sa mojim ušima koje će eksplodirati!

MAMA: Izvinite, deco.

TATA: Izvinite, hajdemo kući.

Zagrle se i krenu. Vetar na tren tako jako dune da Tati oduva šešir s glave, a Mami podigne suknu.

NARATOR: Priznaću vam nešto: roditelji mi ponekad strašno idu na živce. I čujem da ima dosta onih koji se svađaju među sobom. E, ta sorta neka se pazi: kad dunem, raščupaću im frizure! Razumem ja, brinu roditelji za decu i vole ih najviše na svetu, ali umeju da budu i sebični. Znate, ima jedna vest, nije nova: i deca mnogo vole, deca imaju najveća srca! Vole

oni i mame i tate i bake i deke i svakoga ko se o njima brine, ko sa njima živi, i tako dalje, i tako uvek, u celom svetu...

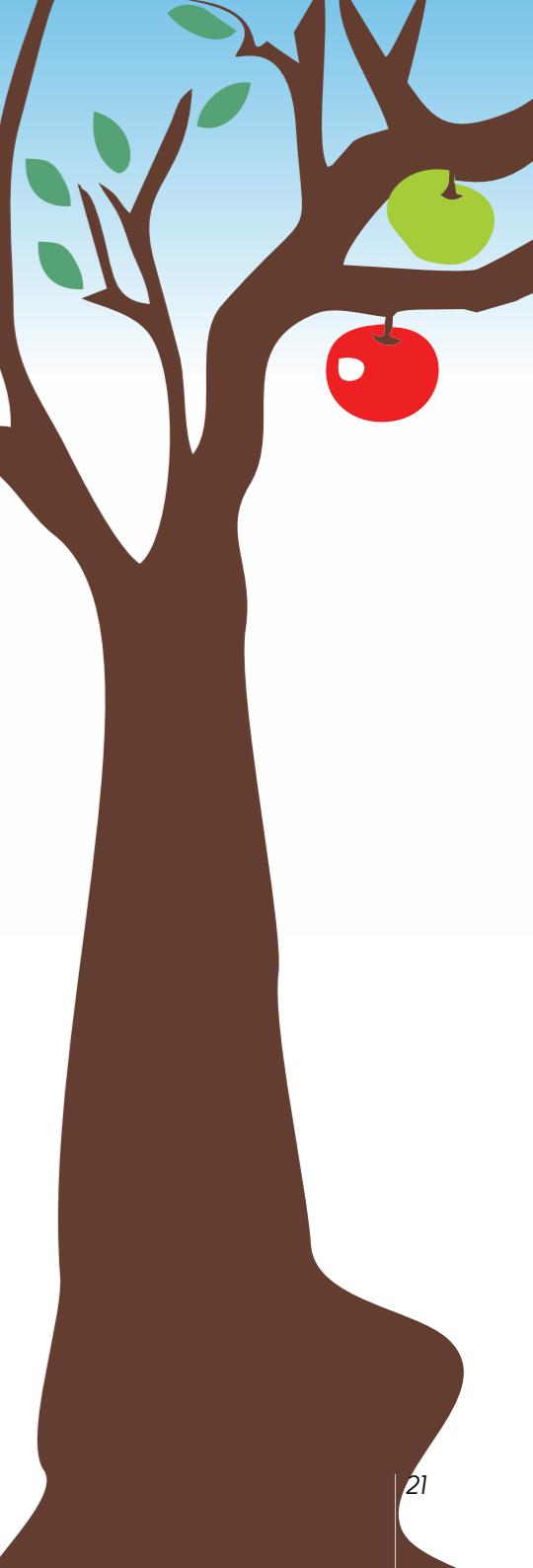
EPILOG

Sva deca koja su učestvovala u predstavi igraju se razbrajalice, kroz pesmicu:

Jabuka, jabuka, crvena il' zelena, jabuka, jabuka, žuta ili rumena. Najviše volim zelenu, ukusnu, malo kiselu.

Jedno dete je u krugu koji čine deca. Žmuri i dodiruje jedno po jedno dete. Kada se pesmica završi, dete prepoznaće ko je drug ili drugarica kog u tom momentu dodiruje. Iz igre, jedno po jedno dete izlazi na scenu i govori koga voli, bila to osoba ili životinja kućni ljubimac ili čak, igračka... Začuje se hučanje Vatra i muzika za đuskanje.

KRAJ

Deca su uvek u pravu

Voditeljice procesa i autorke scenarija
Aleksandra Đurić i Marta Gajić

Dramaturškinja
Jelena Anđelovski

Nastavnica-saradnica u razvoju scenarija
Nataša Kitanoska, OŠ „Đuro Strugar“

Nastavnica-saradnica u radu sa grupom
Dušica Blagojević, OŠ „Milan Rakić“

Učesnici u procesu

Aleksandra Bošković, Nikola Denda, Sara Šili, OŠ „Borislav Pekić“; Anastasiјa Klikovac, Andrej Kaličanin, Andrej Lukić, Iva Radmanović, Milica Đokić, Vanja Rokvić, Vojin Bojić, OŠ „Đuro Strugar“; Antonija Ćirić, Milan Marković, OŠ „Jovan Sterija Popović“; Đurđa Todorović, Lena Jovanović Jočić, Saša Sekulić, Sofija Blagojević, Stefan Sekulić, Teodora Blagojević, OŠ „Milan Rakić“

Drvo je ukras šume,
zemlja je dom svog cveća,
a deca kad su složna,
deca su od svega veća...

Drama Deca su uvek u pravu prati sukob među vršnjacima koji nastaje zbog ogovaranja i nasilnog ponašanja jednog dečaka. U širem smislu, drama govori o frustracija- ma kojima porodicu opterećuje savremeni život – sve teža borba za egzistenciju, ali i promena rodnih modela. Kroz pitanje kako, tj. u skladu sa kojim modelom danas vaspitavati dete, drama dotiče društveni plan i otkriva antagonizam dva kulturna miljea. Sa jedne strane je gradska porodica; urbani princip reprezentuje lik bave Natalije, fine, civilizovane dame koja je proputovala ceo svet. Sa druge strane vidimo tradicio- nalnu porodicu koju oličava deda Branko; on je kao vojnik imao buran i opasan život i postao je neka vrsta porodičnog mita.

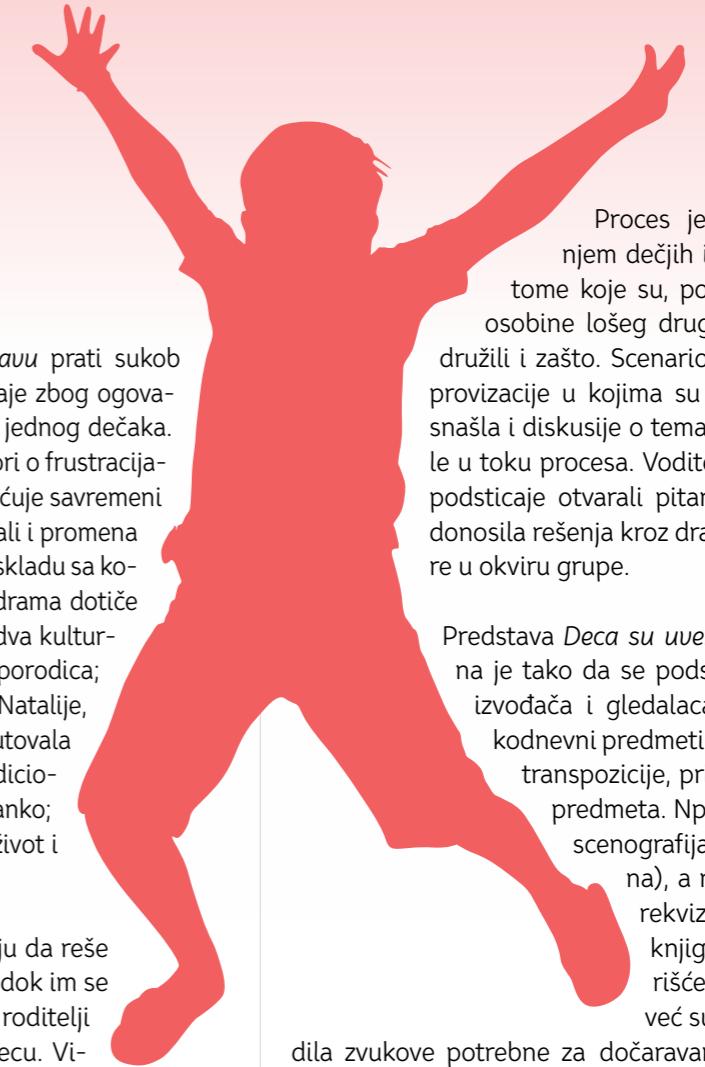
Dok deca sama među sobom uspevaju da reše sukob, roditelji ostaju u konfliktu sve dok im se deca ne izgube na ekskurziji. Tada roditelji moraju da sarađuju da bi pronašli decu. Vi- dimo kako se vrednosti i ponašanje prenose kroz generacije i čine ono što nas oblikuje, ali i da se to može menjati kroz dodir sa spoljašnjim okruže- njem, u ovom slučaju vršnjačkom grupom.

Kreativni dramski proces vođen je sa učenicima nižih razre- da četiri novobeogradske škole, čije su nastavnice tokom više meseci primenjivale vežbe interkulturnog učenja u svojim odeljenjima. Potom je formirana zajednička grupa od 18 učenika, za rad na tekstu i predstavi.

Proces je započet prikuplja- njem dečjih iskustava i stavova o tome koje su, po njihovom mišljenju, osobine lošeg druga i sa kim se ne bi družili i zašto. Scenario je razvijan kroz im- provizacije u kojima su se deca jako dobro snašla i diskusije o temama koje su iskrسا- le u toku procesa. Voditelji su kroz kreativne podsticaje otvarali pitanja, a deca su sama donosila rešenja kroz dramske igre i razgovore u okviru grupe.

Predstava *Deca su uvek u pravu* postavlje- na je tako da se podstakne mašta mlađih izvođača i gledalaca. Korišćeni su sva- kodnevni predmeti kojima se, principom transpozicije, pridaju svojstva drugih predmeta. Npr. od jastuka se gradi scenografija (soba, škola, pećina), a njima se rukuje i kao rekvizitim (lopta, volan, knjiga...). Takođe, nije korišćena snimljena muzika, već su deca sama proizvo- dila zvukove potrebne za dočaravanje ambijenta.

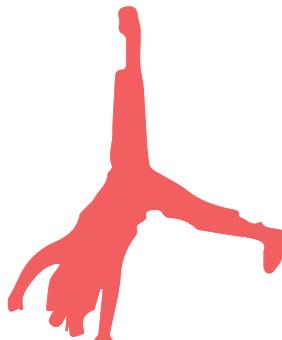
Tim koji je radio na razvoju scenarija i predstave imao je izrazito multidisciplinarni sastav: činili su ga nastavnici, pedagozi i umetnici iz organizacija Prijatelji dece opštine Novi Beograd i BAZAART i osnovnih škola „Milan Rakić“, „Borislav Pekić“, „Jovan Sterija Popović“ i „Đuro Strugar“, koja je pružila i uslove za rad. Bliska saradnja nastavnika, stručnjaka i umetnika urodila je usaglašenim fokusom na pedagoške i scenske rezultate i unapređenjem znanja svih članova tima.

deca su uvek u pravu

LIKOVİ:

Nikola, dete
Andrej, dete
Teodora, dete
Sofija, dete
Vozač autobusa
Učiteljica
Sara, Andrejeva mama
Mira, Nikolina mama
Saša, Andrejev tata
Marko, Nikolin tata
Branko, Nikolin deda
Natalija, Andrejeva baka
Deda Branko, u ulozi sopstvene slike na zidu – čuje ga samo Nikola
Baka Natalija, u ulozi sopstvene slike na zidu – čuje je samo Andrej
Dečji hor (napomena: Teodora i Sofija su deo hora u scenama u kojima ne učestvuju direktno)

PRVA SCENA

U ugлу scene stoji dečji hor, na uzdignutoj bini. Hor je na sceni tokom cele predstave. Nikola sedi za radnim stolom i piše domaći zadatak. Sa strane stoji deda Branko, i držeći ram oko glave predstavlja sopstvenu fotografiju.

BRANKO (sa slike): Mama?

NIKOLA (zapisujući): Mother.

BRANKO (sa slike): Tata?

NIKOLA (zapisujući): Father.

BRANKO (sa slike): Kuća?

NIKOLA (zapisujući): House.

BRANKO (sa slike): Miš?

NIKOLA (zapisujući): Mouse.

BRANKO (sa slike): Dobro ti ide taj engleski...

Začuje se lupanje vratima, koraci. Nikola osluškuje.

NIKOLA: Tata je ljut. Čujem po koračima.

MARKO (sa strane): Nikola! Nikola, je l' ovde stoje patike?! Nikola! Zašto nisi pospremio sto?!

Tata Marko ulazi na scenu. Branko sve posmatra.

NIKOLA: Nisam ništa uradio.

MARKO: Još i lažeš!

Nikola ustane od stola, počne da beži, Marko ga juri. Nikola istrči sa scene. Marko za njim. Sa strane se čuje lupnjava.

MARKO (sa strane): Nećeš ti meni bežati...

NIKOLA (sa strane): Aaa, to boli.
DEČJI HOR (peva): Lako je tati da se sokoli, dok bije dete njega ne boli... Lako je tati da se sokoli, dok bije dete njega ne boli... Lako je tati da se sokoli, dok bije dete njega ne boli...

Nikola se vraća na scenu.

NIKOLA: Odoh napolje, ne radi mi se domaći. Nemam volje.

BRANKO (sa slike): Čekaj, stani! Budi jak, završi zadatak...

Nikola ode sa scene. Dečji hor duboko, tužno uzdahne. Mrak.

DRUGA SCENA

Scena je školsko igralište. Na jednom kraju su Teodora i Sofija, na drugom Andrej pika loptu. Dolazi Nikola. Gledajući u Andreja, šapuće sa Teodorom i Sofijom.

DEČJI HOR (govori): Andrej loptu pika, Nikola ga čika. Gledajte ovo, sada njih troje ogovaraju druga, a to je prava šuga.

Andrej im prilazi, nije raspoložen.

ANDREJ: 'Aj' da igramo odbojku.

NIKOLA: Tri, četiri, sad!

Nikola, Teodora i Sofija počnu u glas da kmeče, imitirajući uplakane bebe.

NIKOLA: Dobio sam keca iz matematike, mama, jaaaa, kme, kme...

ANDREJ: Pa šta! Ti si dobio keca iz engleskog.

NIKOLA: Ali, nisam plakao.

ANDREJ: Svejedno si glup.

Nikola ga gurne. Andrej mu uzurati. Potuku se.

TEODORA: Ej, nemojte se tući!

Andreju iz džepa ispadne telefon. On se otima Nikoli.

ANDREJ: Pusti me, budalo. Polomio si mi mobilni.

Otrgne se Nikoli, podiže svoj telefon, ekran mu je polomljen.

ANDREJ: Ovo mi je novi. Ubiće me mama.

NIKOLA: Šta me briga.

TEODORA: Baš si bezobrazan.

NIKOLA: A ti... si dosadna, glumiš učiteljicu.

Nikola se okreće i ode. Andrej zabrnuti gleda u telefon. Teodora i Sofija ostanu sa njim.

DEČJI HOR (govori): Cc cc c... Šta sad? Šta ostane kad povrediš druga? Cc cc c... Ostane samo tuga.

Mrak.

TREĆA SCENA

Scena je podeljena. Na jednoj polovini scene (A) je Sara, šeta po sobi, nerazvorna je, čeka. Sa strane

stoji baka Natalija, držeći ram oko glave, predstavlja sopstvenu fotografiju. Na drugoj polovini (B) je Mira, šeta po sobi, gleda kroz prozor, čeka. Deda Branko stoji sa strane, kao slika, držeći ram oko svoje glave. Naredne scene odvijaju se paralelno. Dok radnja teče na jednoj strani scene, na drugoj se umiri.

3.1. telefonski razgovor

B deo scene: Mira poziva telefonom. A deo scene: Zuoni telefon i Sara se javlja.

MIRA: Halo, dobar dan. Ovde Nikolina mama.

SARA: Aha, onog Nikole koji je razbio mobilni mom sinu?

MIRA: Da... Htela sam da se izvinim za telefon, i da kažem da ćemo platiti štetu...

SARA: Ne možete vi to platiti...

MIRA: Molim....

SARA: Ponašanje vašeg sina je vrlo loše, mogao je da povredi Andreja, nemojte mi sad o telefonu...

MIRA: Jao, ne preterujte, to su deca...

deca su uvek u pravu

Uostalom, sigurna sam da vaš Andrej nije sedeo skrštenih ruku...

SARA: Ne treba mi vaš novac. Bolje vaspitajte sina.

MIRA: Ma, nemojte vi meni da držite lekcije o vaspitanju...

Sara zalupi slušalicu.

MIRA: Halo, halo... Vidi molim te, spustila mi slušalicu...

SARA: Kakve roditelje ima mali Nikola, nije ni čudo da je takav.

MIRA: Kakvi roditelji, takvo i dete, nije ni čudo da je mali Andrej tako nevaspitan...

3.2. roditeljska svadba

A deo scene: Ulazi Saša.

DEČJI HOR (*govori*): U međuvremenu, Andrejev tata kući stiže, njegovoj mami kosa se diže... Mama je sada tako besna, da joj je koža postala tensa.

SARA: Andrej se opet potukao sa Nikolom.

SAŠA: Ma, klinci, rešiće oni to među sobom...

SARA: ... A ti? Zašto si se ponovo vratio tako kasno?

SAŠA: Predstava je dugo trajala, a onda smo zaseli u klubu.

DEČJI HOR (*govori*): Andrejev je tata glumac, on se uvek samo igra, nema mira dva minuta, on je prava čigra. Andrejevoj mami na nos je izašlo, svake noći on se kući vraća kasno...

SARA: Neću da pustim Andreja na izlet.

SAŠA (*pogleda ka slici*): ... Baka se sa tim nikada ne bi složila.

SARA: Baka ovo, baka ono... Dosta mi je više te priče. Plašim se šta bi moglo da mu se dogodi. Šta ako se opet potuče, ako ga neko povredi...

SAŠA: Znaš koliko je ona putovala, ničeg se nije plašila, zato je tako jaka...

SARA: ... A i puna para. To tebe brine, da ne ostaneš bez nasledstva...

B deo scene: Ulazi Marko.

MARKO: Jedinica iz engleskog! Videće on svoga boga...

MIRA: Ne može više tako, kao tvoj otac Branko. Dosta je meni silnika u ovoj kući (*pokazuje na dedinu sliku*). Stalno isto, deda je bio najjači u stroju, pa deda je mogao da pojede tri bifteka, pa deda ovo, pa deda ono...

MARKO: Nego kako, kao tvoj svileni otac.

MIRA: Ti mog oca ostavi na miru!...

DEČJI HOR (*govori*): Sve u svemu, ono što Nikolu kod kuće čeka, nije baš šolja mleka.

3.3. dolazak dece

Na scenu istovremeno ulaze Nikola i Andrej.

A.

SARA (*vikne*): Gde si ti do sada?

ANDREJ (*zbunjen*): Pa, javio sam se tati... Na igralištu...

SARA: Ne možeš na izlet.

ANDREJ: Ali, zašto?

SARA: Zato što ja tako kažem.

B.

Marko isuče kaiš i krene ka Nikoli. Pojuri ga. Mira stane ispred Marka.

MIRA: Ne diraj ga, da ga nisi pipnuo! Nikola, u sobu da učiš, da popraviš jedinicu.

MARKO: Na izlet ne možeš da ideš!

NIKOLA: Ali, zašto?

MARKO: Zato što ja tako kažem.

DEČJI HOR (*govori*): U ovoj kući je opšta dreka, i kako Nikola da uči, neka nam objasni pametnica neka.

A i B:

BRANKO (*sa slike*): Kako oni to misle?! Naravno da Nikola ide na izlet!

NATALIJA (*sa slike*): Ili će Andreja pustiti na izlet, ili neće ni paru videti od mene.

Mrak.

ČETVRTA SCENA

U isto vreme, Branko i Natalija okače ramove na zid i nadu se pored svojih porodica.

A deo scene: Natalija lupi o pod svojim pozlaćenim štapom. Ona je raskošno obučena.

SARA: Mama, stigla si!

SARA: Zašto nisi javila da te sačekamo na aerodromu?

Natalija se strogo zagleda u njih.

NATALIJA: Ja sam sopstveni kapetan, niko ne treba da me čeka. Šta vi mislite, da mi je neko nešto činio u životu, da me je neko poštdeo, da bih ja bila tu gde jesam, da bih imala para k'o blata. Jok! Uvek sam radila sama i kako sam htela. Nema te pozorišne predstave na koju nisam otišla, nema tog koncerta! Nema tog izleta na koji nisam otišla! (*Namigne Andreju*)... A Andreju ću, za njegov izlet, kupiti nove patike...

SAŠA: Kako znaš za izlet?...

NATALIJA (*kroz smeh*): Glupo pitanje. Pa, ja se družim sa celim svetom, i to odjednom... Idemo u šoping, stigla baka iz Australije!

Natalija, držeći Andreja za ruku, odlazi sa scene.

B deo scene: Branko kruži oko Mire i Marka i strogo ih gleda. Nikola radozna posmatra, pomalo se i smeška.

MIRA: Ju! Otkud ti?!

MARKO: Nismo znali da dolaziš u posetu. Koliko ostaješ?

BRANKO: Zavisi od ozbiljnosti situacije, a koliko vidim vaše ponašanje je vrlo kritično!

MIRA: Zar nemaš posla kod kuće, oko baštete i živine?

BRANKO: Kakvo je ovo ispitivanje, k'o u vojnoj policiji?! Za vas dvoje imam samo jednu vest: moj unuk ide na izlet, jasno?!

MIRA: Kako znaš za izlet?

BRANKO: Glupo pitanje. Ima li nečeg što ja ne znam, moje oči su svuda, moje uši su svuda.

Branko pomazi Nikolu po glavi, uzima ga za ruku.

BRANKO: Idemo, vodi te deda na kolače.

Odlaze. Mrak.

deca su uvek u pravu

PETA SCENA

Scena je poslastičarnica.

DEČJI HOR (peva): U svetu postoji jedno carstvo, u njemu caruje drugarstvo, u njemu je sve lepo, u njemu je sve nežno, u njemu se svet raduje...

Nikola, sa deda Brankom, bira kolače. Ulaze Andrej i njegova baka Natalija. Počinju razgovor koji izgleda kao igra gluvih telefona.

BRANKO (žustro): Koji ćeš kolač?

NIKOLA: Neki jako sladak.

BRANKO: Neki jak! Bravo!

NATALIJA: Šta kažeš, nešto zdravo? Hoćeš flaširanu vodu?

BRANKO: Šta kaže, gospođa, ona bi sodu?

Nikola i Andrej se smeju. Smeje se i Dečji hor.

ANDREJ: Gde ćete posle kolača?

BRANKO: Da gledamo topove.

NATALIJA: Na umetničke skokove. Lepo. A mi ćemo u muzej.

BRANKO (glasno): Muzej vojske, sva-ka čast!

Andreju i Nikoli je razgovor sve smešniji, kikoću se.

NATALIJA: Nikola, jesli se i ti spremio za izlet?

NIKOLA (poturdno klimne glavom): Poneo sam loptu.

ANDREJ: Ja sam poneo rolere.

BRANKO: Mali ste vi za revolvere.

NATALIJA: Da, da, obavezno pulovere.

BRANKO: A red vožnje, je l' još stari?

NATALIJA: Te stvari, roditelji neka provere...

BRANKO: Tačno! Roditelji samo sprovode pogrešne mere, svi su oni isti...

NATALIJA: Slažem se, nema od njih koristi... Nego, Nikola, je l' i ti imaš sve petice?

NIKOLA: Imam dve četvorke.

BRANKO: Dete ne sme da dobija čvo-ke!

NATALIJA: Imas dvojke?!

BRANKO: Mali je on za sojke.

Natalija i Branko se smeškaju, kao da se ništa neobično ne događa.

NATALIJA: Eto, lepo da smo se sreli, doviđenja prijatno...

BRANKO: Doviđenja. (Pozdravlja Andreja.) Voljno, momče.

Nikola i Andrej odlaze, kikoćući se. Kikoće se i Dečji hor. Mrak.

ŠESTA SCENA

(Scena je ulica, pred odlazak na izlet. Autobus je tu, Učiteljica prebrojava decu. U prvom planu scene je Andrej. On pika loptu. Dolazi Nikola i on pika svoju. Dobaci je Andreju i on je vrati. Nikola je ponovo šutne, Andrej je vrati. Počinju da se dobacuju.)

NIKOLA: Izvini za telefon.

ANDREJ: Mama ga je dala na popravku.

NIKOLA: Može da se popravi?

ANDREJ: Može.

NIKOLA: Dobro je.

Nastave da se dobacuju loptom. Pri-lazi im Učiteljica.

UČITELJICA: Vidim da su se dve ptice pomirile. To zaslužuje pohvale...

Učiteljica se okreće horu i počne da diriguje.

DEČJI HOR (peva): U svetu postoji jedno carstvo, u njemu caruje drugarstvo, u njemu je sve lepo, u njemu je sve nežno, u njemu se svet raduje...

Učiteljica, uspaničena, zagleda decu, svakog pomazi, zagrli, želi da im ulije sigurnost. Ode sa strane sa Vozačem, nešto sa njim šapuće. Nikola, Andrej, Teodora i Sofija isto tako šapuću pa se odšunju sa scene.

DEČJI HOR (govori): Na slovo na slovo N. Šta bi na izletu moglo biti? Nešto se tih sprema, deca se šunjaju, biće problema. Ništa novo, ništa bolje, na slovo N biće nevolje!

Mrak.

OSMA SCENA

Nikola, Andrej, Teodora i Sofija su usred šume, drveće je visoko iznad njih, oni hodaju podignutih glava, zadivljeni pokušavaju da vide dokle dopire drveće. Hodaju tako, zanose se i smeju. Oko njih grančice puketaju, ptice pevaju. Andrej pokušava da imitira pesmu ptica.

NIKOLA: Kako je ovo super, hajde da se preselimo u šumu!

ANDREJ: Ja bi' mogao.

VOZAČ: Hajde, svi napolje. Pukla mi je guma.

Deca, jedno po jedno, izlaze iz autobusa. Hor se vraća na svoje mesto.

SOFIJA: Izgubićemo se. Hajde da se vratimo.

TEODORA: Ja se ne bojam.

SOFIJA: Učiteljica će se jako zabrinuti... I razbesneti.

TEODORA: Samo još malo, da vidimo šta ima dalje...

Sofija se neprestano osurće dok hoda, osluškuje, brine. Andrej hoda žmureći i sluša ptice. Nikola se penje na drvo, pa skoči, pa se penje na sledeće.

ANDREJ: Jedna, dve, tri, četiri... Mislim da čujem pet različitih ptica.

Žmureći, Andrej umalo udari u drvo. Ostali mu se smeju. Sofija gleda u svoj telefon.

SOFIJA: Nemam domet.

Teodora pogleda u svoj telefon.

TEODORA: Nemam ni ja.

NIKOLA: Šta će nam domet u šumi.

SOFIJA: Bolje da se vratimo, šta ako padne mrak.

deca su uvek u pravu

Nikola se nadvija nad Sofiju, pokušavajući da je uplaši.

NIKOLA: Buuu!...

Sofija se okreće i krene nazad.

SOFIJA: Idem ja odavde.

ANDREJ: Sofija, nemoj sama, čekaj...

Andrej potrči za njom. Upadne u rupu, nestane sa scene. Njegov glas se čuje iz dubine.

ANDREJ: A! Moja nogu! Upomoć!

NIKOLA: Evo me!

Nikola priskoči da mu pomogne, skoči u rupu za njim. Sofija i Teodora potrče ka rupi, ne vide gde je.

TEODORA: Ne vidim gde ste, hej!

ANDREJ (sa strane): Ovde, ovde!

SOFIJA: Gde ste?!

Sofija počne da pliče. Okreće se oko sebe, i iznenada upadne u rupu. Njen urisak odjekne. Teodora se zbuni i dok se okreće i ona upadne u rupu.

DEČJI HOR (govori): Na slovo na slovo P. U mraku podzemnog sveta, stara k'o i svet sam, decu da zgrabi čeka, na slovo P, pećina neka!

Mrak.

DEVETA SCENA

Scena je podzemna pećina, tamna i prljava. Prostor je uzak, nema mesta da sua deca sednu u isto vreme. Deca uključuju mobilne telefone, gledaju jedni druge. Mračno je, ali ne sasvim. Okreću se oko sebe, opipavaju zidove.

NIKOLA: Ovo je podzemna pećina.

ANDREJ: Nisam znao da tako nešto postoji... Joj, iskrenuo sam nogu, malo me boli.

Andrej se nasloni na zid. Nikola mu dodaje flašu vode.

NIKOLA: Hladna je, stavi je tu gde te boli.

SOFIJA: Kako ćemo izaći?

Svi se pogledaju. Sofija pokuša da pozove telefonom, ne uspeva.

TEODORA: Šta ako je ova pećina stara hiljadama godina?!

SOFIJA: Nema dometa, šta ako nikad ne izađemo odavde.

lučno, haj ho, i sve se desi u jednom trenu.

Mrak.

DESETA SCENA

Scena je podzemna pećina, tamna i prljava. Prostor je uzak, nema mesta da sua deca sednu u isto vreme. Deca uključuju mobilne telefone, gledaju jedni druge. Mračno je, ali ne sasvim. Okreću se oko sebe, opipavaju zidove.

NIKOLA: Ovo je podzemna pećina.

ANDREJ: Nisam znao da tako nešto postoji... Joj, iskrenuo sam nogu, malo me boli.

Andrej se nasloni na zid. Nikola mu dodaje flašu vode.

NIKOLA: Hladna je, stavi je tu gde te boli.

SOFIJA: Kako ćemo izaći?

Svi se pogledaju. Sofija pokuša da pozove telefonom, ne uspeva.

TEODORA: Šta ako je ova pećina stara hiljadama godina?!

SOFIJA: Nema dometa, šta ako nikad ne izađemo odavde.

lučno, haj ho, i sve se desi u jednom trenu.

Mrak.

TEODORA: Ššš, mislim da nešto čujem. Možda je učiteljica, krenula da nas traži.

Svi osluškuju.

ANDREJ: Brzo, vičite - učiteljice. Tri, četiri, sad!

SVI (u glas): Učiteljice!

Osluškuju. Ništa se ne čuje.

ANDREJ: Još jednom. Tri, četiri, sad.

SVI (u glas): Učiteljice!
Osluškuju, ništa se ne čuje.

NIKOLA: Hajde, ne budite takve kuvavice.

TEODORA: Ja nisam. Znam jednu strašnu, strašnu priču.

SOFIJA: Nemoj da pričaš, Teodora!

NIKOLA: Hajde svi pokažite šta imate u rancu, možda imamo nešto što će nam pomoći.

Andrej sedne. Pouremeno pravi grimasu od bola u nozi. Otvara ranac. Izvadi rolere, mapu i flašu vode.

ANDREJ: Ja imam samo ovo. Pojeo sam sve sendviče.

Sofija izvadi kesu punu sendviča, flašu vode, suknu i majicu, konopac, čekić i eksere. Počinje da deli sendviče.

TEODORA: Šta će ti ta sukna?

SOFIJA: Pa, šta!

NIKOLA: A šta će ti čekić?

SOFIJA: Nikad ne znaš...

Nikola izvadi sendviče, sok i jastuk za putovanja. Nasloni se na jastuk, glumi da je zaspao i hrče. Teodora i Andrej se smeju.

SOFIJA: Samo se ti smeji, a šta ako padne noć pre nego što nas nađu, šta ako dođu vukovi, šta ako...

NIKOLA: Šta ako, šta ako, ne budi dosadna, izvući ćemo se...

Teodora iz torbice vadi sliku svog ponija. Pokazuje.

TEODORA: Sve mi je ostalo u autobusu. Samo ponija Pecu svuda nosim.

Teodora se zagleda u fotografiju i rasplače se.

ANDREJ: Nemoj da pličeš, izvući ćemo se.

Teodora briše suze.

TEODORA: Ne plačem.

Nikola daje svoj jastuk Andreju, da na njega ispruži nogu. Nikola pokušava da se uspenje iz rupe, nema za šta da se uhvati, suviše je visoko, ne uspeva.

NIKOLA: Sigurno postoji način da izađemo.

ANDREJ: Neko će nas naći, hajde da čekamo.

TEODORA: Vreme je za jednu strašnu priču...

SOFIJA: Nemoj, stvarno nemoj!

TEODORA: Pa šta, vreme će nam brže proći... Jedne strašno mračne noći, čovek se vozio putem. Bio je sam u kolima. Iznenada, kao niotkuda, na sred puta se pojavi dečak. Sav u belem. Čovek zaustavi kola i otvorí vrata...

Ona priča, ostali slušaju, ali priču nadjačava hor.

DEČJI HOR (govori): Na slovo na slovo D. Nisu svesni straha, ni vremena što ide, samo veselje traže i avanture pride. Ova je pričica prosta, na slovo

deca su uvek u pravu

D su deca, njima zabave nikad dosta!

Mrak.

JEDANAESTA SCENA

Usred šume susreću se Andrejevi i Nikolini roditelji. Nikoline prevođodi deda Branko. Andrejeve prevođodi baka Natalija sa mapom u ruci.

BRANKO: Stoj tamo, ko je?!

Natalija izade pred njega.

NATALIJA: Šta tu galamite?! Uznemiriceće drveće.

BRANKO: A, to ste vi, komšije, umetnici...

MIRA: Oh, otkud vi ovde?

MARKO: I to s te strane...

SAŠA: Ma, mi krenuli s Venca, pa dok smo se provukli, bila gužva na putu...

MARKO: E, moji umetnici, nemate vi pojma...

NATALIJA: Bez umetnosti sve se ruši, pustoš je u duši.

MIRA: Mi smo se izgubili.

MARKO: Šta pričaš, ko se izgubio? Možda si se ti izgubila, ja ne.

BRANKO: Tišina!

NATALIJA: Glava mi zveči kao šerpa od vašeg urlanja. Ptice će rasterati.

Natalija zagleda mapu.

BRANKO: Ništa vam ta mapa neće pomoći, ja sam bio partizan, gonili smo faštiste kroz ovu šumu još 1944. Znam je na pamet.

NATALIJA: A, ja sam ovuda hodala sa planinarskim savezom još 1955. Mogu žmurečki da je prođem.

SARA: Mislim da smo blizu... Ponela sam ovaj konopac i lampe.

SAŠA: I šator.

MARKO (podsmeva se): Što niste poneli i jednu fotelju, da se odmarate dok vam mi tražimo dete?!

SARA: Mene čudi da je vaše dete otislo na ekskurziju, mislila sam da je u kazni.

MIRA: Nije na vama da brinete da li je naše dete u kazni...

SARA: Pa, udario je mog Andreja.

MARKO: Nisam ja kriv što je moj sin jači od vašeg.

Branko i Natalija u isto vreme viknu, pokazujući na različite strane.

BRANKO: Onuda!

NATALIJA: Ovamo! Svi se pogledaju.

BRANKO: Svako na svoju stranu, pa ćemo videti ko će prvi naći decu! Poret!

Mira i Marko krenu za Brankom kao vojnici. Sara i Saša za Natalijom. Obe grupe, svaka na svoju stranu, izađu sa scene.

DEČJI HOR (govori): Na slovo, na slovo O! Ko se to piše na ovo slovo, čim stigne menja se klima, naredbe voli da daje, misli da pamet svu ima. Na slovo O, pravi se važan pred svima. Decu naljuti za čas, na O to su odrali, kažem na sav glas!

Mrak.

DVANAESTA SCENA

Deca su u pećini. Osluškuju.

TEODORA: Nesto šuška.

SOFIJA: Jao, možda je vuk.

Andrej osvetljava telefonom. Nikola mu uzme telefon.

NIKOLA: Ne! Otkrićeš nas.

Deca osluškuju. Ništa se ne čuje.

NIKOLA: Sofija, daj mi onaj konopac.

Sofija mu dodaje konopac.

NIKOLA: Hajde da napravimo kulu od lopovskih i da podignemo napolje nekog od nas, taj ponese konopac i onda vuče, jednog po jednog, sve ostale. Svi pažljivo slušaju.

TEODORA: Nikola, ti izađi prvi, ti si najjači, pa posle možeš nas da vučeš.

SOFIJA: Možda je Andrej jači.

ANDREJ: Nisam, već me je pobedio kad smo se potukli.

Nikoli je neprijatno.

NIKOLA (promrmlja): Izvini.

ANDREJ: ... I ja sam bio kreten.

NIKOLA: ... Hajde, kako ćemo, morate da mi stavite lopovske, sve više jedno od drugog.

Pokušavaju, Andrej postavlja lopouske Teodori, ona se popne, pa postavi Sofiji, koja se popne, i nazad Nikola. Ali, njihova mala kula ne izdrži i Nikola padne nazad u rupu.

NIKOLA: Idemo ponovo.

DEČJI HOR (govori): Ooooruk!

Pokušaju ponovo i Nikola uspe da izađe. Deca se raduju, aplaudiraju, skaču.

DEČJI HOR (peva u poznatom ritmu): I u pećini vlada isto carstvo, i u njoj caruje drugarstvo, zbog toga je sve lepo, zbog toga je sve nežno, zbog toga se šuma raduje... I u pećini vlada isto carstvo, i u njoj caruje drugarstvo, zbog toga je sve lepo, zbog toga je sve nežno, zbog toga se šuma raduje...

Mrak.

TRINAESTA SCENA

Šuma. Nikola, Teodora i Sofija su se izbavili i spremaju se da izvuču Andreja. Spuštaju mu konopac. Baš tada se pojave roditelji.

BRANKO: Evo mog unuka!

SARA (urisne): Gde je Andrej?! Nikola, šta si mu uradio?!

Svi pritrčavaju, hoće da ih zagrade. Deca ih i ne gledaju, suvom silom vuku konopac za koji se drži Andrej.

NIKOLA: Čekajte, da izvučemo Andreja.

BRANKO: Sklanjam se, znam kako ćemo...

NATALIJA: Ja sam glumila vile u amaterskom pozorištu, letela sam držeći kanape... Znam ja sa kanapima!

Počnu da vuku kanap. Nikola, Teodora i Sofija im ne daju.

NIKOLA: Pustite, već smo počeli. Pustite.

MARKO: Nikola! Kako se to ponaša?!

U tom razvlačenju deca ispuste konopac. Iz rupe se začuje Andrejev jauk.

deca su uvek u pravu

ANDREJ (sa strane): Pa, šta radite?!

Roditelji vire u rupu.

SARA: Jao, spašavajte ga!

SAŠA: Je l' te neko gurnuo, sine?

Deca ponovo spuštaju konopac i vuku, pomažu im i svi roditelji. Sada Andrej lako izade. Sara i Saša ga grle.

SARA: Moj mali dečko, kaži, da li te je Nikola gurnuo?

Andrej se naljuti na mamine reči.

ANDREJ: Ne! Nikola mi je pomogao.

MIRA: Pustite vi Nikolu, šta ste se okomili.

SOFIJA: I on je upao, spašavajući Andreja.

MARKO: Kako si tako trapav, Nikola, sine?!

TEODORA: Nije trapav, on je heroj.

ANDREJ: On je smislio kako da izademo!

Nikola je ponosan jer su drugari na njegovoj strani.

BRANKO: Moj unuk, nego šta!

NATALIJA: Dobro ste sve to smislili. Sada treba izaći iz ove šume (otvara mapu). Svi za mnom!

BRANKO: Ne, ne, ne, za mnom, ovuda!

Deca drže svoju mapu. Pokazuju na treću stranu.

ANDREJ: Mi znamo, školski autobus je tamo.

NATALIJA: Andrej, slušaj kako ti baka govori!

NIKOLA: U pravu je, Andrej, odande smo došli.

BRANKO: Nikola, sine, ne možeš ti znati bolje od dede.

NIKOLA: Deko, veruj mi, tamo je.

Iznenada, pojavljuje se Učiteljica.

UČITELJICA: Tu ste! Oh, dobro je. Tražim vas kroz celu šumu.

BRANKO: Ih, kakav ste vi to vođa, izgubiste četu!

NATALIJA: Vaš se ansambl raspao, draga gospođo...

MARKO: Prijavićemo direktoru!

SARA: Nego šta, kako to čuvate našu decu?!

DECA (u glas): Nije učiteljica kriva, stvarno nije...

UČITELJICA: Deco, toliko sam ljuta da mi para ide na uši, sutra ćemo razgovarati o svemu... Niste bili dobri.

DECA (u glas): Izvinite, Učiteljice...

UČITELJICA (dirigentskim pokretima): Svi, ovuda!

DECA (u glas): Ne, ne, ovuda je...

Deca krenu na svoju stranu. Učiteljica kreće za njima, pa roditelji, Branko i Natalija.

DEČJI HOR (peva u ritmu poznate pesme): Drvo je ukras šume, zemlja je dom svog cveća, a deca kad su složna, deca su od svega veća... Drvo je ukras šume, zemlja je dom svog cveća, a deca kad su složna, deca su od svega veća...

Mrak.

ČETRNAESTA SCENA

Na sceni su Natalija i Andrej. Na sred scene je veliki kofer i Nataliji-ne stvari sa strane. Andrej pakuje, a Natalija mu daje instrukcije.

NATALIJA: Sada onu crvenu bluzu, tako...

Andrej pakuje crvenu bluzu.

NATALIJA: Zatim, bele pantalone...

Andrej pakuje stvari, jednu po jednu.

NATALIJA: Htela sam nešto da te pitam... Da li hoćeš da živiš sa bakom u Australiji?

DEČJI HOR (iznenadeno): Oho ho ho ho!

Andrej se iznenadi, pa joj skoči u zagrljav.

ANDREJ: Hoću, bako, hoću!

NATALIJA: Tamo ima puno mesta za igru, uvek je toplo, možeš da se voziš na dasci, jedeš čudno voće...

DEČJI HOR: U jeeee!...

ANDREJ: Družim se sa kengurima?

NATALIJA: Nego šta! ... Pričaću sa tvojim roditeljima. Oni se, svejedno, stalno svađaju i nisu ti od neke koristi...

ANDREJ: Istina je, svađaju se...

NATALIJA: Videćemo da kreneš sa mnom, kad dođem sledeći put... Sad, hajdemo na još jedan kolač pa moram na avion...

Natalija polako ustaje, uzima Andreja pod ruku. Odlaže sa scene.

DEČJI HOR (peva u ritmu poznate pesme): Pozdravite našeg Andreja, tamo iza sedam gora, pozdravite našeg Andreja na talasima plavog mora...

PETNAESTA SCENA

Na sceni je Nikola, sedi za radnim stolom i piše domaći zadatak. Sa strane stoji deda Branko, kao fotografija.

NIKOLA (zapisujući): Mama - mother, tata - father, kuća - house, miš - mouse.

BRANKO (sa slike): Mira je u pravu.

NIKOLA: Hvala, deko.

Mira i Marko začuđeno pogledaju u Nikolu, pa u sliku deda Branka.

NIKOLA: Pa, vežbao sam. Začuje se lupanje na uratima, koraci. Nikola osluškuje.

NIKOLA: Tata je ljut.

MARKO (sa strane): Nikola! Nikola, zašto je bicikl na sred puta?!

Tata Marko ulazi na scenu.

NIKOLA: Nisam ga ja tu ostavio.

MARKO: Još i lažeš!

Dečji hor duboko, tužno uzdahne. Nikola ustane od stola, počne da beži, Marko ga juri po sceni. Ulazi Mira, stane ispred Marka.

MIRA: Rekoh, nema toga...

MARKO: Nego treba da vaspitavamo mekušca?

Ponovo krene ka Nikoli, Mira se ispreči. Nikola stoji, posmatra šta će se dogoditi.

BRANKO (sa slike): Mira je u pravu.

NIKOLA: Hvala, deko.

Mira i Marko začuđeno pogledaju u Nikolu, pa u sliku deda Branka.

deca su uvek u pravu

MARKO: S kim ti pričaš?...

MIRA: ... Još jednom samo pokušaj da ga pipneš, uzimam Nikolu i odlazimo iz ove kuće.

BRANKO (*sa slike*): Ja je podržavam. Deca su da se vole i poštuju, tako će postati jaki ljudi.

NIKOLA: Deka je na mojoj strani.

MARKO: Ma, svi ste mi vi mustre.

Marko se okrene i ode sa scene. Dečji hor radosno aplaudira.

MIRA: Nikola, u sobu, da učiš engleski!

BRANKO (*sa slike*): Lično ču te preslišati.

NIKOLA: Ali, deko, ti ne znaš engleski.

BRANKO (*sa slike*): Ima da naučim. U znanju je spas.

Mira gleda u Nikolu pa u Branka kao fotografiju i ništa joj nije jasno. Ona i Nikola odlaze sa scene. Branko, sa ramom u rukama, ostane da stoji kao slika. Mrak.

ŠESNAESTA SCENA

Na sceni su Saša i Sara, stoje jedno naspram drugog. Sa strane je Natalija, drži ram oko glave, predstavlja svoju fotografiju.

SARA: Ne može više tako, ili se saberi ili pakuj kofere. Poslednje upozorenje!...

SAŠA: Zašto me ne razumeš... Jao, uopšte me ne razumeš...

Ulazi Andrej.

ANDREJ: ... Jedva čekam da se družim sa kengurima...

SAŠA: S kakvim kengurima?

ANDREJ: Pozvaće vas baka, objasniće vam, idem da živim u Australiju...

Saša i Sara zastanu kao zaledeni.

SARA: Kako to misliš, a mama?

SAŠA: A tatica?

NATALIJA (*sa slike*): Pa, doći će da te posete, ponekad.

Andrej namigne bakinoj slici.

SARA: Zar ti neću nedostajati?

NATALIJA (*sa slike*): Tamo će ti biti mnogo bolje...

ANDREJ: Tamo će mi biti mnogo bolje...

SAŠA: Kako bolje, bez roditelja?

SARA: Da, kako bez nas?

ANDREJ: Ali, mama, vi se ionako stalno svadate.

NATALIJA (*sa slike*): I tu se slažem.

SARA: Kakve to veze ima sa tobom?

ANDREJ: Sve veze ima, non-stop samo to slušam...

SAŠA: Ne preteruj sada.

ANDREJ: Mom drugu Peci razveli su se mama i tata i kaže da mu je deset puta bolje, niko se ne dere po kući.

SARA: Ima i to smisla, ali nema veze sa nama...

SAŠA: Andrej, sram te bilo da tako pričaš, ko te to učio?

ANDREJ: Dobro, hoćete me pustiti u Australiju ili ne?

SARA I SAŠA (*u glas*): Stvarno bi otisao?

ANDREJ: Da!

NATALIJA (*sa slike*): A, ako prestanu da se svadaju, da li bi ostao sa njima?

Andrej pogleda u Natalijinu sliku i slegne ramenima. Roditeljima ništa nije jasno, gledaju čas u Natalijinu sliku čas u Andreja.

SAŠA: Sine, evo, obećavam da ču dolaziti kući na vreme, neću više ljutiti mamu.

SARA: Ako je tako, nećemo se više nikada svadati...

ANDREJ (*nepoverljivo*): Obećanje?

Saša se uspravi, suečano govori.

SAŠA: Obećavam svim srcem!

Andrej se tome nasmeje. Upitno pogleda sliku baka Natalije.

NATALIJA (*sa slike*): Treba im dati šansu.

ANDREJ: Ok.

Roditelji ga zagrle. Dečji hor tiho aplaudira. Mrak.

SEDMNAESTA SCENA

Scena je igralište. Teodora, Sofija, Andrej i Nikola se dobacuju loptom.

NIKOLA: Na slovo na slovo G.

ANDREJ: Golubarstvo.

TEODORA: Brodarstvo.

Smeju se.

SOFIJA: Na brodu je moje carstvo.

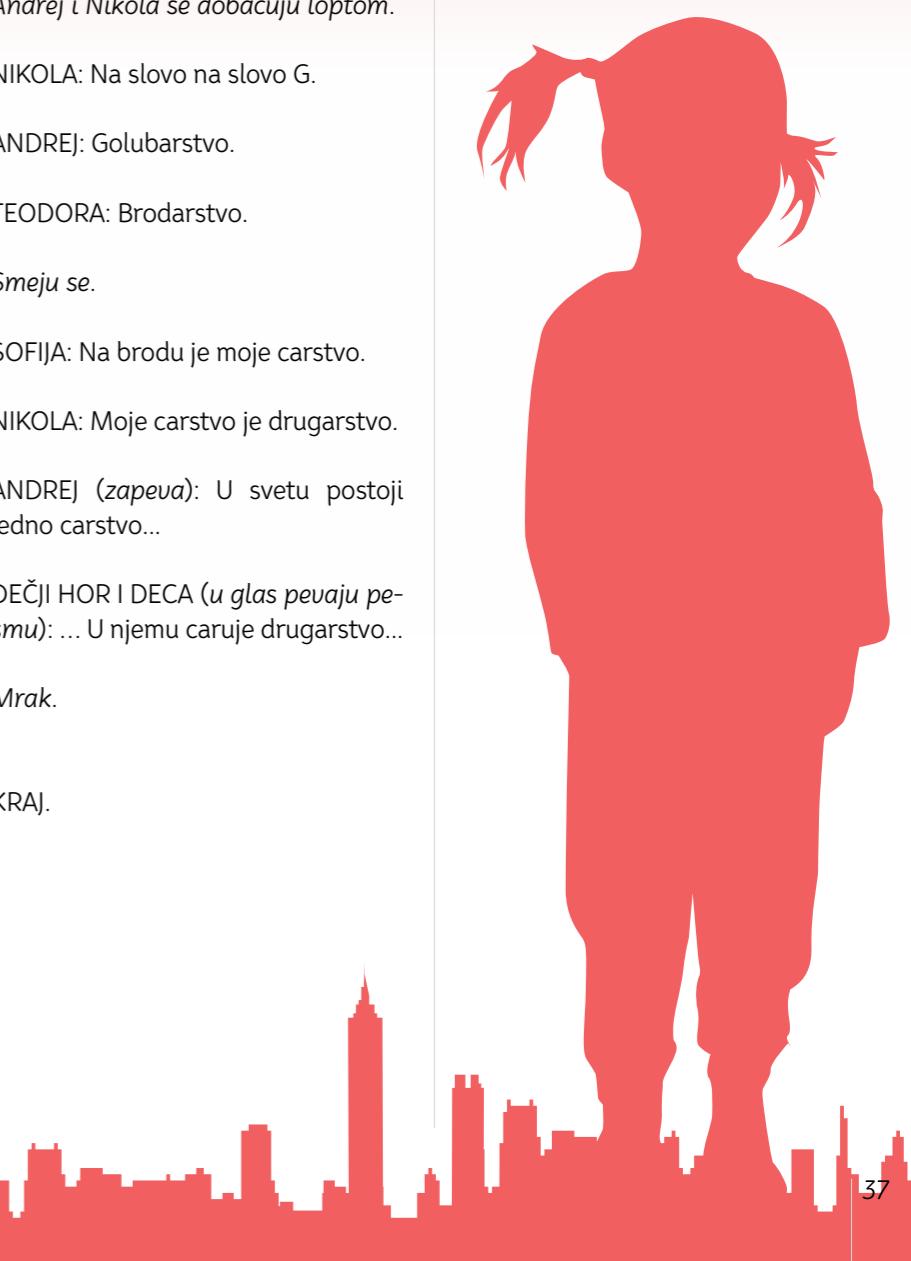
NIKOLA: Moje carstvo je drugarstvo.

ANDREJ (*zapeva*): U svetu postoji jedno carstvo...

DEČJI HOR I DECA (*u glas pevaju pesmu*): ... U njemu caruje drugarstvo...

Mrak.

KRAJ.

Gori-doli, da l' te boli?

Voditeljka procesa i autorka teksta
Ivana Despotović

Nastavnici-saradnici u procesu
razvoja scenarija
Dušanka Pavlović,
Ekonomski fakultet "Nada Dumić"
Andrija Stefanović,
Osnovna škola "Boško Buha"

Dramaturškinja
Jelena Andelovski

Bila jednom jedna škola. Škola k'o škola, puna dece, a među njima uvek ima dete koje je manje od ostalih. A Džošua je bio baš jako mali. Imao je majušna stopala i sav je bio tako mali da mu je njegova najbolja drugarica Juca oblačila haljinice i obuvala cipelice svojih lutaka!
U ovu školu je išao i Steva, a on je bio sasvim siguran da je najveći, najlepši, najpametniji, najjači... Nije se Steva pravio važan samo pred Jucom, naprotiv. Kada bi se desilo da Juca ne dođe u školu, tek je to bila odlična prilika... pa eto – da se pravi važan i pred ostalima iz odeljenja. Naravno, uvek na nečijim račun, a taj neko je najčešće bio Džošua...

Dramski tekst *Gori-doli, da l' te boli?* je priča o deci koja čine početne korake u procesu socijalizacije, često problematične i bolne. Njihovi mlađi životi odvijaju se na fonu šireg društvenog konteksta koji već u tom uzrastu ima jak uticaj i na njihove najlepše snove i na najgore noćne more, a na čije izazove tek treba da odgovore. Junaci priče su učenici osnovne škole, a tekst je namenjen dramskom pedagoškom radu sa njihovim vršnjacima.

Proces je vođen sa odraslima – nastavnicima u školama i neformalnom obrazovanju, na osnovu njihovih ličnih priča i potreba u obrazovno-vaspitnom radu sa decom i mlađima. Proces je vodila dramska umetnica Ivana Despotović, primenjujući dramske tehnike sa kojima su se učesnici upoznali tokom edukativnih seminarova u okviru projekta

MEDIATE. Na dramskim radionicama, učesnici su prikupili kreativni materijal koji je potom razrađen kroz igre, asocijacije, pripovedanje, improvizacije i slobodan razgovor. Došlo se do niza prepoznatljivih likova koji, iako na prvi pogled mogu delovati tipično, sadrže mnoge tanane životne nijanse. Iz ovakvog dramskog bogatstva, Ivana Despotović je komponovala živu i slojevitu priču o odrastanju dece u današnjem društvu, koja nam ne servira gotove odgovore, već postavlja niz pitanja i nagoni na razmišljanje i preispitivanje.

Tekst je pisan za pozorište senki, a za inscenaciju je odbранa tehnika Karadžoz, koja je jednostavna i prilagodljiva za rad u školskim uslovima. Za izradu lutaka korišćeni su pristupačni materijali, kao što su žica, karton, pak-papir i farba u spreju, a napravljen je i sklopivi stalak za ekran, podesan za transport i pohranjivanje u malom prostoru. U ovoj fazi, kreativnom procesu pridružio se likovni umetnik Goran Denić iz umetničke grupe ZMUC, uz čiju su se pomoći i iskusno vođstvo učesnici upoznali sa tehnikama likovnih medija.

Tekst i predstava razvijeni su kroz saradnju umetničke grupe BAZAART, Prijatelja dece opštine Novi Beograd, OŠ „Braća Baruh“, Zemunskog malog umetničkog centra ZMUC i Kulturnog centra „Magacin“.

gori-doli, da l' te boli?

LIKOVİ:

Džošua, vrlo mali dečak sa vrlo velikim ušima

Steva, vrlo veliki dečak, ali ne i veliki drug

Juca, vrlo dobra drugarica sa puno lutaka

Nastavnica, mlada, obožava svoj posao

Stevin tata, visok

Džošuin tata, vrlo visok

Razredna, mlada, a već umorna od posla

Gospodar svih ormara, glas Džošuinog tate

Učenici/Učenik

PRVA SCENA

Scena je učionica. Spolja se čuje dečiji žamor. Džošua sedi na klupi, čeka, klati nogama. Začuje se školsko zvono. Žamor se utiša. Ulazi Juca, nosi torbu punu stvari.

JUCA: Hej, Džošua, vidi...

DŽOŠUA: Jesi li mi donela kopačke?

JUCA: Nisam, ali donela sam ti super pantalone i šešir mog omiljenog lutka.

Džošua zagleda pantalone, pa pokušava da stavi šešir koji mu je mali.

DŽOŠUA: Ti misliš da sam ja Pinokio? Možda sam mali, ali nisam drven. Aaa... Uši ne mogu da uguram unutra.

JUCA: Ne budi takav, donosim ti najbolje stvari, izgledaš najviše šik u celom odeljenju.

DŽOŠUA: Pristao sam da budem maneken zato što si obećala kopačke... Rekla si da ih ima neka tvoja lutka...

JUCA: Šta će ti kopačke?

DŽOŠUA: Želim da budem fudbaler.

JUCA: Pa igraj u cipelicama. Prošle nedelje sam ti donela jedne, baš udobne...

DŽOŠUA: Ali ja želim da budem pravi fudbaler.

JUCA: To ne zavisi samo od kopački. Hajde probaj ovo...

Ulazi Steva, tapkajući loptu. Džošua i Juca hitro skrivaju stvari u ormari.

STEVA: Hej, šta tu krijete?

DŽOŠUA I JUCA (u glas): Ništa, ništa...

STEVA: Juco, vidi, imam novu loptu.

Udara loptom o zid.

JUCA: Učionica nije za igru loptom.

STEVA: Kako si postala dosadna, to je od kad se družiš sa ovim patuljkom... Vidi šta ja umem...

Steva pimpuje loptu koja mu povremeno ispada.

JUCA: ... Uskoro će ti glava biti lopta. Zar nisi hteo da budeš košarkaš?

STEVA: Ja mogu da budem šta god hoću. Ja sam i veliki i brz i snažan. Nastavnik kaže da mogu sve, samo ako se potrudim.

DŽOŠUA: I ja mogu da budem šta god hoću, ako se potrudim.

STEVA: A šta ti, mali, možeš da budeš?

DŽOŠUA: Mogu da budem i fudbaler i profesor istorije i predsednik države!

STEVA (podsmehljivo): Ma da, bićeš ti kralj, car i maršal celoga svemira. Ima da komanduješ našom planetom iz svog dvorca na Jupiteru. A kakav ti je to šeširić?

JUCA: Svako ima pravo da sanja.

STEVA: 'Ajde, predsedniče sa šeširićem, odbrani ovaj gol ako možeš.

Steva snažno šutne, razbijanje ram slike na zidu, staklo zazveči na sve strane. Usput, pogodi i Džošuu.

DŽOŠUA (krenu mu suze): Jao!

JUCA: Paz! Jako si ga udario.

STEVA: Ups! Razbio sam sliku. Bežim ja odavde.

Steva istrčava sa scene, nailazi na Nastavnici.

NASTAVNICA (ulazeći): Kakva je to lomljiva? Stevo, jesi li ti slomio ovo staklo?

STEVA (hodajući unatrag): Nisam, Džošua je, hoće da bude fudbaler, pa vežba.

JUCA: Nije istina. Steva je slomio i pogodio je Džošuu.

NASTAVNICA: Pa zašto, Stevo, vidiš da je mali?

DŽOŠUA (odlučno): Nisam mali!

NASTAVNICA: Mali si u odnosu na Stevu. (Stevi) Nađi nekog sebi ravnog, nemoj njega da maltretiraš.

STEVA: Rekao je da hoće da igra fudbal i ja sam mu šutnuo loptu da odbrani!

Nastavnica traži loptu u ormaru.

NASTAVNICA: ... Evo, za početak, naći ću vam manju i mekšu loptu za igru. A tu veliku loptu nosi na trening, na veliki teren...

Dok Nastavnica traži loptu, Steva otrči sa scene.

NASTAVNICA: Stevo! Pa, on je pobegao... Džošua, jesi li ti dobro?

DŽOŠUA: Dobro sam, dobro sam, snažan sam ja, ali me je iznenadio.

NASTAVNICA: Ako se ovo ponovi, prijaviću ga razrednoj, ne može to tako...

Nastavnica izade.

JUCA: Zašto se praviš snažan, kad nisi?

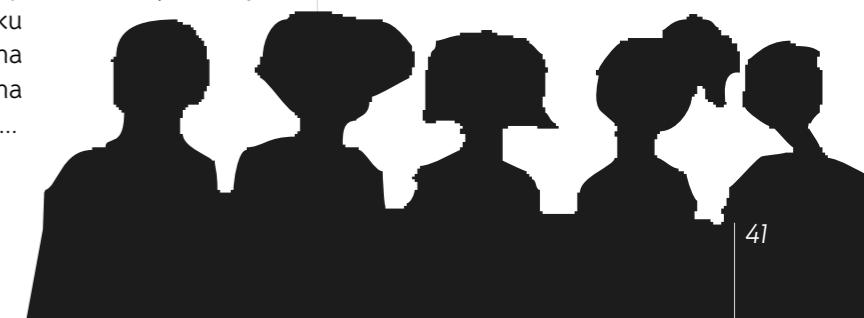
DŽOŠUA: Kako znaš da nisam? Jesi li me nekad videla kako podižem ormare? Nisi.

JUCA: Ne izmišljaj.

Smeju se.

DŽOŠUA: Naravno da izmišljam, ali nisam slabic.

Ulazi Steva.

gori-doli, da l' te boli?

STEVA: ... Je l' otišla nastavnica? Ide mi na živce, stalno me nešto kinji.

JUCA: Idem ja. Stevo, neću da se družim s tobom.

STEVA: Neću ni ja sa tobom.

Steva podmetne nogu Juci, ona uspe da je preskoči, on je gurne i povuče za kosu.

JUCA: A! Ne čupaj me.

DŽOŠUA: Pusti je, bre...

STEVA: Začepi, patuljak!

Čuje se školsko zvono. Juca i Džošua odlaze sa scene. Steva za njima.

DRUGA SCENA

Scena je kabinet za hemiju. Deca prave žamor u učionici, Steva razgleda hemijski pribor, lupka epruvetama.

STEVA: Čujte i počujte, učenici, imam nove vesti! Najnovije hemijsko otkriće kaže: mali ljudi se strašno plaše mraka.

Smeđi učenika u učionici.

DŽOŠUA: E, ne plašim se mraka!

STEVA: Dokaži!

DŽOŠUA: Kako?

STEVA: Vidiš ovaj ormara? U njemu je mnogo mračno, posebno kad se zatvore vrata.

DŽOŠUA: Ti misliš, ako sam mali, da sam i vrlo glup?

STEVA: Nisi glup, samo si kukavica, i jedva čekam to da ispričam Juci.

DŽOŠUA: Dobro, ali posle mene i ti ideš u ormara?

STEVA: Važi. Ostaješ unutra pet minuta, dogovor?

DŽOŠUA: Važi. Ti meri vreme i vidimo se za pet minuta...

Steva otvara ormara, Džošua ulazi unutra. Steva zatvara vrata i zaključava ih velikim ključem.

STEVA: ... E, Džošua, znaš šta ima novo? Predomislio sam se, pet minuta nije dovoljno. Moraćeš da ostaneš unutra ceo čas. Tako ćemo znati da li si hrabar... Je l' me čuješ?... Uh, tolike uši, a ne čuješ najvažnije.

Iz ormara se čuje kucanje i prigušeno dozivanje. Školsko zvono. Svi potreć

na mesta. Ulazi Nastavnica. Deca je pozdravljaju ustajanjem, njihove stolice zaškripe.

NASTAVNICA: Dobar dan, deco. Obucite kecelje.

Iz ormara se čuju tihu, potmuli zuuci. Deca se kikoću.

NASTAVNICA: Šta je smešno?... Danas ćemo izvoditi eksperiment sa plavim kamenom, molim vas obucite i zakopčajte kecelje.

Iz ormara se čuje lupanje. Deca se kikoću.

NASTAVNICA: Tišina, ššš, šta se to čuje?

Deca utihnu. Nastavnica prilazi ormari. Iz ormara se jasnije čuje lupanje.

DŽOŠUA (iz ormara): Upomoć...

NASTAVNICA (panično): Šta se događa? Neko je u ormaru?

Otključava vrata ormara, otvara ih. Džošua izlazi, teško diše, ne može da dođe do daha.

NASTAVNICA: Džošual... Stevo, je li ovo tvoje maslo?

DECA (u glas): Naaaravno!

NASTAVNICA: A šta ste vi ostali radi? Ništa. Tako znači, Juce danas nema u školi, i niko ne brani druga.

UČENIK: Pa šta? On njega stalno zatvara u ormara. Juče ga je zatvorio na času engleskog i ništa mu nije bilo...

NASTAVNICA: Stalno ga zatvara u ormari?! I šta mu još stalno radi?

Kucanje na vrata. Ulazi Razredna.

RAZREDNA: Dobar dan, koleginice.

NASTAVNICA: Dobar dan.

RAZREDNA: Uzeću njihov dnevnik na petnaest minuta. Znam da danas ne ocenjujete.

NASTAVNICA: ... Sad kad je razredna tu, hoću da skrenem pažnju, Steva se ne ponaša lepo prema Džošui. Da budem preciznija, upravo ga je zatvorio u ormari.

Stevino kikotanje.

RAZREDNA: Da to nije deo neke igre?

NASTAVNICA: Igre? Niko im ne brani da se igraju, ali ne smeju jedni druge da ugrožavaju.

RAZREDNA: Džošua, dušo, je l' ti dobro? (Džošua poturdno klima glavom.) Vidite da mu niže ništa...

NASTAVNICA: Sad je došao do daha. Trebalo je da ga vidite malopre...

RAZREDNA: Stevo, šta imaš da kažeš na ovo?

STEVA: Samo sam se šalio.

NASTAVNICA: A juče, pogodio si ga loptom.

STEVA: Juče smo igrali fudbal...

RAZREDNA: Ne brinite ništa, koleginice. Sredićemo to. Stevo, dođi posle kod mene na razgovor.

Razredna izđe.

STEVA: Nastavnice, Vi ste tužibaba.

NASTAVNICA: Stevo, ja ne znam šta da radim sa tobom. Slušajte me dobro, ovo ne važi samo za Stevu. Prijateljstvo je nešto najlepše i najdragocenije što možemo stići tokom života. Kažem - možemo stići, jer se prijateljstvo zaslužuje, neguje, kao cveće u bašti koje treba

redovno zalivati. Ali isto tako, ako ne negujemo prijatelje, možemo ostati bez njih...

Steva spusti glavu na klupu, zeva, zažmuri.

NASTAVNICA: Stevo! Posle svega, ti još i spavaš na času.

STEVA: Imao sam trening, i sinoć i jutros.

NASTAVNICA: Bojim se, Stevo, da će tvoja bašta prijatelja ostati pusta.

Zvono. Škripe stolice, deca istrčavaju iz učionice.

NASTAVNICA: I šta sad, prođe mi čas...

Ona kreće sa scene.

gori-doli, da l' te boli?

TREĆA SCENA

Scena je sala za fizičko. Džošua se igra loptom, dolazi Steva i odmah mu je uzme.

STEVA: Mali, sklanjaj se. Sedi i gledaj kako se igra.

DŽOŠUA: Vrati mi loptu, ja sam prvi na redu da vežbam...

Džošua pokuša da ga stigne, ne uspeva.

STEVA: Stigni me, stigni me!

DŽOŠUA: Nastavnica je rekla da moram da vežbam, da porastem.

STEVA: Okači se o vratilo i ne puštaj do kraja časa. Možda će ti to pomoći.

DŽOŠUA: Vrati mi loptu...

Steva vodi loptu, Džošua pokušava da je uzme, guraju se, postaje grubo.

STEVA: Uzmi je sam, ako možeš. Evo ja ču da vodim loptu unazad, a ti probaj...

Steva kreće unazad, splete se i padne. Za sobom sruši i Džošuu.

STEVA: Jao! Slomio si mi ruku.

Dotrčava Nastavnica.

NASTAVNICA: Stevo, jesi li dobro, šta bi?

Steva jeca. A zajauče i Džošua.

STEVA: Džošua me je sapleo, slomio sam ruku. Hoću mog tatuuu...

DŽOŠUA: On je mene udario po uvetu dok je padaoo... Sam se sapleo unazad.

NASTAVNICA: Kako unazad?

DŽOŠUA: Pa, unazad i onda me nije video... Joj, boli me uvo, ogluveću.

Džošua zajeca.

STEVA: Slomio sam rukuuu!

NASTAVNICA: Daj da vidim, je l' možeš da pomeraš ruku? Možeš, nije slomljena. Ugruvan si, hajdemo do ambulante.

STEVA (jeca): Hoću moga taaatuuu!

DŽOŠUA: Hoću i ja moga taaatuuu!

NASTAVNICA: Idemo u ambulantu.

DŽOŠUA: Neću lekara, hoću tatuuu... Moj tata je velikiiii...

STEVA: Moj tata je većii...

DŽOŠUA: Nijeeee...

NASTAVNICA: Dobro, dobro, zvaćemo tate. Je l' vi vidite šta se dešava kad ne pazite jedan na drugog?

STEVA: Nisam ja ništa, on mi se stalno mota oko nogu...

DŽOŠUA: Nisam ja ništa, on mi je stalno nad glavom...

Svi odlaze.

ČETVRTA SCENA

Scena je hol škole.

STEVIN TATA: Dobar dan, šta se ovde dešava?

STEVA: Ja sam pao, jer me je ovaj mali sapleo.

STEVIN TATA: Svašta. Kakav si ti to sportista kad ne umeš sa ovim malim da izadeš na kraj?

DŽOŠUA: Nisam ja mali.

STEVIN TATA: Kad sam bio u tvojim godinama, mene nikad niko nije saplitao. Ja sam bio najbolji košarkaš i najbolji fudbaler i najbolji trkač.

STEVA: Tata, šta da radim kad mi se mali stalno mota oko nogu...

NASTAVNICA: Znate, nije ovo prvi put da njih dvojica imaju problem. Steva kinji Džošuu, i ja sam to prijavila razrednoj. Sledeći put ću zahtevati meru.

STEVIN TATA: Kakvu meru?

NASTAVNICA: Vaspitnu. Tražiću da mu se smanji ocena iz vladanja.

STEVIN TATA: To ćemo još da vidimo... Razredna i ja smo školski drugari, dugo se mi znamo...

STEVA: Ma, razredna je kul... Neće ona da daje ukore. Žalila se nešto i engleskinja, pa ništa.

NASTAVNICA: Je l' zbog ormara?

STEVIN TATA: Kog ormara?...

NASTAVNICA: Onog ormara u koji je Steva zatvorio Džošuu za vreme odmora, pa sam ga ja izvukla na svom času.

STEVIN TATA: Deca se igraju... Idemo prvo da sredimo ovu Stevinu ruku. A ti, mali, da te više nisam video po red Steve. Ako ga još jednom pipneš, imaćeš posla sa mnom...

Stiže Džošuin tata. On je još veći od Stevinog tate.

DŽOŠUIN TATA: Je l' Vi to pretite mom detetu? Samo da vidim da ste mu prišli, imaćeš posla sa mnom...

STEVIN TATA: A Vi, kad se meni sledeći put obratite, imaćeš posla sa mojim advokatom.

DŽOŠUIN TATA: Previše se silite, zauštaviću ja Vas u tome...

NASTAVNICA: Čekajte, polako, je l' može ovo lepše da se reši?

DŽOŠUIN TATA: Nekako će morati da se reši.

Svi odlaze.

PETA SCENA

Scena je učionica. U toku je kontrolni zadatak. Tišina

u učionici, jedino što se čuje su Nastavnice potpetice. Steva prvi prekida tišinu šaputanjem iza Nastavninih leđa.

STEVA: Daj da vidim šta si uradio. Vraćam ti odmah.

DŽOŠUA: Daću ti, čekaj, videće nas...

JUCA: Pusti ga, Stevo...

STEVA: Daj samo da pogledam, neću da prepisujem...

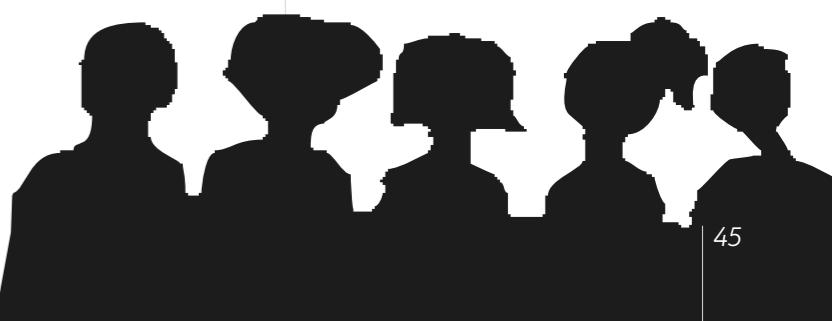
Steua otme kontrolni Džoui. Nastavnica se okrene, prilazi Stevi i uzima mu papir.

NASTAVNICA: O, Stevo, pa ti si se probudio... Šta je ovo? Pa to je Džošuin rukopis.

DŽOŠUA: Nastavnice, ja sam samo htio malo da pomognem...

NASTAVNICA: Malo da pomogneš? Koliko vidim, on ništa nije uradio.

STEVA: Učio sam, nastavnice, nego mi fali inspiracija...

gori-doli, da l' te boli?

JUCA: Znate kako je – ubiće ga tata...

NASTAVNICA: Dobro. Ovo je bio ,blic' kontrolni, da vidite gde ste stigli sa svojim znanjem. Koliko vidim, pojedini nisu baš daleko dogurali. Ali sa drugarstvom stojite bolje. Lepo je da pomažete jedni drugima. Danas od mene dobijate peticu za drugarstvo.

STEVA: Ufff... dobro je...

JUCA: Opet si se izvukao. Nastavnice, Vi ste tako dobr...

DŽOŠUA: Nastavnice, danas i Vi nešto dobijate od nas.

NASTAVNICA: Stvarno?

JUCA: Čuli smo da Vam je rođendan!

NASTAVNICA: Kako ste to saznali?

SVI (pevaju): Danas nam je divan dan, divan dan, divan dan... Našoj nastavnici rođendan, rođendan, rođendan...

Nastavnica se zaplače.

STEVA: Što plaćete? Šta smo sad uradili?

NASTAVNICA: Ništa, nego sam se rastužila jer se rastajemo...

STEVA: Kako rastajemo?

NASTAVNICA: Vraća se koleginica koju sam menjala. Od sledeće nedelje više ne predajem...

DŽOŠUA: Ali mi hoćemo Vas!

STEVA: Da zovemo mog tatu? On ima veze, može to da sredi.

DŽOŠUA: A moj tata ima advokata.

JUCA: Moj tata je sudija. Je l' se to računa?

NASTAVNICA: Pustite to, deco. Kada sam došla ovamo, znala sam da je privremeno... Treba da radite, da se pošteno borite za sebe, a ne da čekate veze i nameštaljke, pa to je tako dosadno.

STEVA: Ali sve radi na tu foru - imaš vezu i ti si faca.

NASTAVNICA: Ne mora da radi na tu foru. Zamisl, neko ko nema vezu, ko radi po zakonu – šta to znači – nigde ne stigne... Pa, je li to pravedno?

DŽOŠUA: Da, ali Vi ćete sada biti bez posla. Kako ćete ga naći?

NASTAVNICA: Naći će ga, tražiću ga i naći. Napraviću neki posao sama za sebe. Glupo je da tako porastete, sa idejom da se uvek mora imati veza...

STEVA: Ako porastemo, a - k - o . Evo na primer Džošua, ko zna da li će...

NASTAVNICA: Pusti ti Džošuu, nego gledaj ti da porasteš. Ne raste se samo fizički, znaš...

Začuje se zuono.

NASTAVNICA: Eto, to je to. Srećno vam bilo.

SVI (u glas): Doviđenja! Srećno, nastavnice!

Izlazi Nastavnica, Juca kreće za njom.

JUCA: A nastavnice, je l' možemo mi ipak nešto da... (izađe za nastavnicom)

STEVA: Bezveze. Bila je nekako kul...

DŽOŠUA: Da, baš bezveze.

Pauza.

DŽOŠUA: Hoćeš da se igramo šuge?

STEVA: Neću.

DŽOŠUA: Hoćeš da se igramo onom loptom što nam je nastavnica dala?

STEVA: Neću.

DŽOŠUA: Hoćeš da me zatvorиш u ormar, to te uvek oraspoloži...

STEVA: Neću ništa. Spava mi se.

DŽOŠUA: Ih, kakav si...

STEVA: Ustajem svako jutro u pet, tata me tera na trening.

DŽOŠUA: Zar ne voliš da treniraš?

STEVA: Volim. Ali, šta ako je nastavnica u pravu, šta ako ostanem glup...

DŽOŠUA: Nećeš, ali moraš bar nešto da učiš. I da budeš malo bolji drug. Odoh ja na igralište...

Džošua izađe. Steva zeva. Spusti glavu na klupu, namesti se i utone u san. Mrak.

ŠESTA SCENA

Snažno se čuje hučanje hemijskih eksperimenata, tečnosti koja vri, zvečkanje epruveta i raznih alata. Dim se širi svuda po sceni. Glasovi kojima likovi govore zvuče udaljeno,

ali jasno se čuju, pomalo odjekuju. Sue je tako, jer je ovo Stevin san.¹

STEVA: Hajde mali, uđi, šta se bojiš?

DŽOŠUA: Nastavnica je rekla da ne ulazimo u laboratoriju sami.

STEVA: Nastavnica je otišla i ovo nam je jedinstvena prilika... Stavi prst ovde.

DŽOŠUA: Zašto?

STEVA: Stavi!

Začuje se produženi pijuk.

DŽOŠUA: Jao, pečel!

Stevin smeh odzvanja.

STEVA: S tim smo radili na prošlom času, zar nisi zapamtio – ne smeš da diraš?

DŽOŠUA: Na času je bilo isključeno.

STEVA: A ja sam ga sad uključio... Vidi, fruktoza. To ti je slatkis.

DŽOŠUA: Jesi li siguran da je to fruktoza?

STEVA: Probaj.

DŽOŠUA: Neću. Stevino mljackinge, kao kada pojedeš nešto jako ukusno.

STEVA: Evo, ja sam probao. Je l' mi sada veruješ?

Džošua mljacka.

DŽOŠUA: Stvarno je slatko.

STEVA: Evo je i plava fruktoza.

DŽOŠUA: Kakva plava fruktoza?

STEVA: Tako piše na bočici, vidi.

DŽOŠUA: Nešto mi je tu sumnjivo... To je neki bučkuriš.

STEVA: Probaj.

¹ I ukoliko se tekst igra dramskim sredstvima, ovaj deo se može rešiti putem senki.

gori-doli, da l' te boli?

DŽOŠUA: Neću.

STEVA: Aha, bojiš se!

DŽOŠUA: Ne, ne bojim se.

STEVA: Bojiš se, bojiš seee..

DŽOŠUA: Ne bojim se!

STEVA: Hajde, onda pij kad ti kažem.

Zueket epruvete. Džošua se zakašlje.

DŽOŠUA: Ne, neću, šta ako je nešto otrovno...

STEVA: Pij, bre, mali, da se ne bacis...

Steva na silu sipa tečnost Džošui u usta. Džošua proguta tečnost. Pauza. Iznenada se začuje glasan zuuk, sve je glasniji. Zuuk prati Džošuin rast, on postaje veliki, veći od Steve.

DŽOŠUA: Jao, pa ja sam porastao! Šta si mi to dao?

STEVA (zapanjen): Al' si ti veliki... Idem ja odavde.

Džošua uhvati Stevu za uvo.

DŽOŠUA (izmenjenim, surovim tonom): Gde si pošao...

STEVA (bolno): Pusti me. Sad si veći, to si i hteo...

DŽOŠUA (zbunjen): Ali, ali... Stevo, to nisam ja...

STEVA (trljajući bolno uvo): Jesi, ti si, ali sad si veliki.

Džošua ga pusti. Pauza.

DŽOŠUA (surovim tonom): Hm, može se i tako posmatrati. Sad sam veliki. Hm... A ti si manji. Hajde sad ti malo da piješ iz epruvete.

STEVA: Neću, pusti me...

Džošua sipa tečnost Stevi u usta. Steva se zakašlje.

DŽOŠUA: Hajde, hajde, nećemo da bacamo.

Stevino gutanje.

STEVA: Jao, bljak! ... Jao, šta je ovo! Jao...

Džošuin histeričan smeh.

DŽOŠUA: Oho, hoho ho, izrasle su ti ogromne uši! Magareće.

STEVA (opipava uši): Neee, upomoć!

DŽOŠUA: Šta se dereš, ti mali ušati! Da li si raspoložen za partiju fudbala?

STEVA: Pa, ne baš.

Steva pokuša da pobegne. Džošua mu ne dozvoli.

DŽOŠUA: Gde si pošao, možda u ovaj fini, mračni ormar?

STEVA: Ali, nastavnica je rekla da moramo da budemo dobri jedni prema drugima!

DŽOŠUA: Nema ničeg lošeg u ormaru... Unutra su i knjige, pa možeš da učiš za kontrolni, i za mene i za sebe...

STEVA: Neću u ormar!

DŽOŠUA: Sve da si lepo naučio, ne-moj da dobijem neku trojku zbog tebe...

Džošua zaključa Stevu u ormar. Stevino zapomaganje se prigušeno čuje.

STEVA: ... Upomoć, upomoć...

DŽOŠUA: Ako te tata bude tražio, ka-začu mu da si otisao sa zadnjeg časa i da ne znam gde si.

STEVA: Ne...

DŽOŠUA: A kad dođe Juca, praviću se dobar i ona neće ništa posumnja-ti. Tražiće te, ali će meni verovati šta god da joj kažem...

Džošuin smeh odzvanja. Lupanje iz ormara. Mrak.

SEDMΑ SCENA

Na sceni je ormar, unutra se vidi Steva, stisnut u malom prostoru. To-kom čitave scene projektuje se kolaž dnevno-političkih događaja, reklama, pucnjave, vatrometa, različite muzike. Projekcija kolaža je preko cele scene i preko svih likova koji se pojavljuju.

STEVA: Upomoć, upomoć! Pustite me odavde!

Začuje se strogi glas Gospodara svih ormara.

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Ko to lupa po mom ormaru?

STEVA: Ja! Ja sam unutra. Pustite me...

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Šta tu tražiš? Ja sam zakonom zabranio ulaženje u moje prostorije.

STEVA: Izvinite, nismo znali da je vaš. Znate, moj drug je hteo da se našali sa mnom...

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Lažeš! Straža, vodite ga u zatvor.

STEVA: Gde, kako zatvor u ormaru?

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Baš tako, unutra ima i zatvor.

STEVA: A suđenje?

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Suđenje?! Ne zasmjejavaj me.

Gospodar se grohotom smeje.

STEVA: Jedno sasvim malo suđenje...

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Hm... Dobro, jedno malo. Neka počne. Izvedite prvog svedoka.

Začuju se fanfare. Dolazi Džošua.

DŽOŠUA: Zašto ste me zvali?

STEVA: Džošua, spasavaj me.

DŽOŠUA: Uopšte ne poznajem ovog ušatog magarca.

STEVA: To sam ja, tvoj prijatelj Steva.

DŽOŠUA: Ne znam ko je ovaj magar-čić.

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Eto. 'Ajmo dalje.

Džošua odlazi. Začuje se Jucin glas.

JUCA (sa strane): Stevo, Stevo! Gde si?

STEVA: Evo me, Juko, ovde, sude mi.

JUCA (sa strane): Stevo, hej, je l' me čuješ, hej...

STEVA: Juko, ovde sam. Nastavnice, tata... Može li mi neko pomoći?

Dolazi Stevin tata.

gori-doli, da l' te boli?

STEVIN TATA: Stevo, Stevo, kad sam ja bio u tvojim godinama, niko nije mogao da me strpa u ormar. Bio sam najveći, najjači i sve ključeve sam držao kod sebe. Niko nije mogao da me stigne! Bio sam najbrži.

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): To je to. Sledeci svedok.

Stevin tata odlazi. Dolazi Nastavnica.

NASTAVNICA: Stevo, Stevo, zašto su ti tako velike uši?

STEVA: Neeee....

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): Dakle, mali magarče, niko te ne podržava. U zatvor s njim!

STEVA: Ne, ne, neeee!

JUCA (sa strane): Stevo, Stevo!

Čuje se smeh Džošue, Tate i Nastavnice.

JUCA (sa strane): Stevo, hej, Steevoo!

Polako blede projektovani kolaži.

OSMA SCENA

Steva spava, s glavom naslonjenom na školsku klupu. Juca je pored njega.

JUCA: Stevo, hej Steevoo.

STEVA (bunovno): Šta, šta...

JUCA: Sanjao si nešto. Ja sam, Juca.

STEVA (naglo ustaje): Kakve su mi uši? Reci, reci.

JUCA: Normalne. Znaš šta ima novo? Nastavnica ostaje u školi, i dalje će nam predavati.

STEVA: Kako to?

JUCA: Opet menja nekoga. Baš super, zar ne?

STEVA: Baš dobro da nije ostala bez posla... A gde je Džošua?

JUCA: Eno ga na igralištu. Što pitaš?

STEVA: Onako...

Mrak.

DEVETA SCENA

Scena je igralište. Džošua se igra loptom. Dolazi Nastavnica.

NASTAVNICA: Džošua, šta tu radiš sâm? Hajde, autobus kreće na izlet!

DŽOŠUA: Ne ide mi se.

NASTAVNICA: Hm... Otkud to?

DŽOŠUA: Ma, Juca ne ide, nemam s kim da sedim u autobusu. Svi su već našli pâra.

Steva dotrči.

STEVA (zadihano): Hajde, Džošua, ceo bus te čeka.

NASTAVNICA (Džošui): Vidiš...

DŽOŠUA (nepoverljivo): Jeste, baš samo mene čekaju...

STEVA: Pa, čekamo te, ,ajde.

NASTAVNICA: Hajde!

DŽOŠUA: Stevo, nemoj da je ovo neka tvoja fora...

STEVA: Nije fora. I hteo sam da ti se izvinim, bio sam magarac.

DŽOŠUA: ... Ponekad jesi, i to sa velikim ušima. Primam izvinjenje.

NASTAVNICA: Eto, bravo, deco!

Spolja se začuje sirena autobusa.

STEVA: Brzo, zovu nas...

Džošua okleva, pa krene. Dečaci istreče sa scene. Nastavnica ode za njima. Mrak.

DESETA SCENA

Mrak na sceni. Polako, svetlo pada jedino na ormar, čija se vrata otvaraju. Iz ormara, na publiku, počinje projekcija kolaža dnevno-političkih događaja, reklama, pucnjave, vatrometa, različite muzike.

GOSPODAR SVIH ORMARA (sa strane): ... Ima li još nekoga ko želi da isproba ormar? Nekoga sa jedinicom iz drugarstva? Obećavam mu sasvim malo suđenje i veliki zatvor u pustoj bašti – bez drugara!

Gospodarev gromoglasni smeh odzvanja. Ormar se polako zatvara, a kada se sasvim zatvori, na sceni nastane potpuni mrak.

KRAJ

ПОЗОРИШНА ТРУПА
"ХАТОР"

Negde iza duge

dramske scene iz školskog života

Voditeljice procesa
i autorce scenarija

Jelena Luetić
Jovana Kruščić
Katarina Barjaktarević

Nastavnice-saradnice
u razvoju scenarija
prof. Ivana Bogičević
prof. Mirjana Lainović
Tehnička škola Obrenovac

Učesnici u procesu i autori teksta

Aleksa Petrović, Ana Ilić, Andjela Krstić,
Bojana Radević, Dejan Spasić, Jelena
Šaićović, Miloš Miličević, Nikola
Radosavljević, Nina Mićinovac, Tamara
Radosavljević

Dramaturškinja
Jelena Anđelovski

Over the Rainbow

Somewhere over the rainbow
Way up high,
There's a land that I heard of
Once in a lullaby.

Somewhere over the rainbow
Skies are blue,
And the dreams that you dare to dream
Really do come true.

Someday I'll wish upon a star
And wake up where the clouds are far
Behind me.
Where troubles melt like lemon drops
Away above the chimney tops
That's where you'll find me.

Somewhere over the rainbow
Bluebirds fly.
Birds fly over the rainbow.
Why then, oh why can't I?

If happy little bluebirds fly
Beyond the rainbow
Why, oh why can't I?

Stihovi: E.Y. Harburg

Muzika: Harold Arlen

Tekst Negde iza duge nastao je kroz otvorene razgovore učenika Tehničke škole u Obrenovcu sa umetnicima i nastavnicima koji su vodili kreativni dramski proces. Grupu su činili učenici od prvog do četvrtog razreda, iz različitih sredina - sela i grada, različitog materijalnog stanja i različitog statusa u školi - od onih koji su odlični, do onih koji se bore sa jedinicama. Učesnici su, uglavnom, bili bez scenskog iskustva, ali radoznali i spremni za nova saznanja.

Teme kojima se grupa bavila prepoznate su tokom samog procesa, kao problemi sa kojima se mlađi često susreću i teško nose: predrasude zbog generacijskih, socijalnih, ekonomskih, subkulturnih i drugih različitosti; podsmeh prema onima koji se bave aktivnostima koje nisu popularne, kao npr. sport; isključivanje drugačijih i vršnjački pri-tisak; nedostatak saradnje; nedovoljno samopouzdanje; intelektualna, emotivna i fizička nespremnost i nedostatak veština mlađih da artikulišu probleme i da se kreativno izraze u vršnjačkoj grupi.

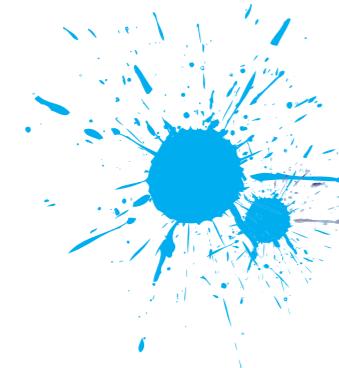
U toku rada, pojavio se i dodatni problem – nerazumevanje nastavnika u samoj školi, koji na ovaj vid aktivnosti ne gledaju blagonaklono, jer se ne radi o klasičnoj dramskoj sekciji.

Aktivnosti su imale za svrhu da pokrenu učesnike na rad i razmišljanje, da ih oslobole da bez uestezanja govore o problemima i izazovima u svakodnevnom životu, naročito u školi, da razviju veštine za prihvatanje sugestija i konstruktivno rešavanje konfliktnih situacija, da unaprede svoje samopouzdanje i samopoštovanje, kao i da se postigne bolja međusobna saradnja i odnosi u grupi. Cilj je bio da se na kraju procesa, kroz timski rad, razvije dramski prikaz koji kroz priče i anegdote iz škole govori o svetu mlađih – bez ulepšavanja, ali sa porukom i srećnim krajem.

negde iza duge

Na početku procesa izdvojena je svojevrsna 'lista tipova' koje su učenici prepoznali među svojim vršnjacima (štamberka, udavača, hejterka, pozitivac, biznismen, tabadžija i dr.). Pored 'tipova' su učesnici upisivali njihove osobine i karakteristike koje su uočavali kroz primere i zatim razvijali kroz zamišljene biografije likova. Anegdote i događaji iz škole beleženi su kao okosnica za nastanak dijaloga i razvoj radnje na sceni. Kroz proces su nastali brojni materijali koji su postali deo predstave. Nažalost, nisu svi mogli da se uklope u tekst i predstavu, kao što ni svi učesnici u procesu na kraju nisu mogli da nastupaju. U procesu je učestvovalo 15 učenika, a u predstavi njih 10.

Zamišljeno je da predstava bude povod za razgovor o temama i problemima koje prikazuje. Premijera je odigrana u krugu škole, pred učenicima, profesorima i predstavnicima lokalne samouprave. Spremnost publike da učestvuje u razgovoru bila je pravo iznenadenje za mlade izvođače. Tek nakon razgovora o predstavi, učenici su shvatili da njihove priče nisu marginalne i da vršnjačka publika, kao i odrasli, ima stav o tim temama i problemima. Može se reći da je glavni rezultat procesa to što su, shvativši koliko su ozbiljne teme zagribili, učesnici promenili stav prema sebi, svom radu i kreativnim postignućima. Ovo novoosvojeno samopouzdanje i samopoštovanje, kao i poštovanje drugih u svojoj okolini, mladi učesnici će poneti sa sobom u životnu trku koja je pred njima.

LIKOVİ:

Tamara, ljuta
Jelena, vredna
Sava, hteo bi da pobegne iz svoje kože
Srđan, uplašen
Nikola, tvrdoglav
Miloš, napet
Andela, večito u ulozi
Duconja, sebičan
Bojana, povređena
Nina, u tšekivanju

PRVA SCENA

Na sceni je mrak. Uvodna muzika je pesma „Somewhere over the Rainbow“. Svetlo se pali i, jedan po jedan, svi likovi izlaze na scenu, obučeni u opremu za čas fizičkog, ali u najrazličitijim stilovima. Mimoilaze se, skoro se sudaraju, kao da hodaju kroz mali kavez, simuliraju zagrevanje. Kao da će nešto reći, kao da će se obratiti jedni drugima, ali to ne čine. Začuje se školsko zvono, polako se razilaze, odlaze sa scene. Mrak.

DRUGA SCENA

Scena je učionica. Tamara sedi pored prozora i puši. Ulazi Jelena, očigledno uznenirena.

JELENA: Daj mi pljugu!

TAMARA: Oho, od kad ti duvaniš?

JELENA: Gledaj svoja posla i daj pljugu!

Tamara okleva. Ulazi Sava, Jeleni iza leđa, i pruža joj cigaretu. Jelena zapali cigaretu, zakašlje se i baci je.

TAMARA: Eeeej, ne bacaj. Prva ti je, ne kapiram što ne priznaš.

JELENA: Pa i da jeste, je l' to problem?

TAMARA: E, ajde otkuliraj malo...

Sava duboko uzdahne, legne na sred učionice. One ga ne primećuju.

SAVA: Kako smarateeee...

JELENA: ... Blago tebi, boli te uvo, svima saspeš šta imas i čao. A ja ako zinem nešto da kažem, onda je to smak sveta.

TAMARA: Ma, ti si smaračica... Od tebe ne može da se živi, uvek sve znaš... A tek kad tvoji dođu na roditeljski... Sma-ra-nje.

JELENA: Uhuhu, pa ti umeš da deliš reči na slogove!

TAMARA: Nosi se, važi, a?

SAVA: Nemojte da se svadate, samo pogledajte koliko je nebo lepo.

Obe ga pogledaju, jedna drugoj gestikuliraju „on je lud“. Dolazi Nikola.

NIKOLA: Vidi, vidi, vas dve... Nije valjda da ste se pomirile. To je lepo. A da napravimo selfi, svi zajedno, pa da odma' nakačimo.

TAMARA: Da li može nešto da prođe bez tvog glupog smisla za humor?

negde iza duge

NIKOLA: Ljutko moj.

TAMARA: E, sjaši...

NIKOLA: Kakav si ti smor...

TAMARA: Ne, nego ču, kao ti, da izigravam budalu!

JELENA: Joooj, bože...

TAMARA: Jelena, ti se ne mešaj! A, ti, naloženi, sklanjam mi se s puta.

Nikola se saplete o Savu na podu i tek tada ga primeti. Gestom pita Tamaru šta Sava tu radi. Ona odmahuje rukom, kao da nije bitan.

NIKOLA: Ok, idem, odlazim, palim s časa, a ti si kriva. Ovaj neopravdani na tvoju dušu!

Nikola odlazi sa scene. Jelena pljeska rukama.

JELENA: Bravo, Tamara, bravol! Opet si oterala tipa u kog si zaljubljena...

Dolazi Srđan. Jelena se promeni, uozbilji se.

JELENA: 'Ej, zdravo... Dodji, sedi, šta ima? Nudi mu stolicu, on je obilazi i stane nad Savu.

SRĐAN: Šta treba da bude? (Savi.) Ustani, čoveče, koji ti je?

SAVA: E, care, 'de si, brate?

SRĐAN: Šta si uezio? Nisi takav od vutre, nešto jače je...

Srđan mu pruža ruku da ustane.

SAVA: Eeeee, brate, šta misliš koji će od nas prvi da rikne?

Srđan odmahne rukom, odustane, sedne sa strane.

JELENA: Srđane, mislila sam, šta su ti rekli kod lekara. Je l' si dobro?

SRĐAN: Šta te boli uvo da l' sam dobro, trebam ti za test iz matematike ili statistike?

JELENA: Samo pitam.

TAMARA: I, koliko ti je vremena ostalo?

JELENA: Kako možeš tako nešto da pitaš...

SRĐAN: Bar je iskrena, boli je uvo i to je to.

JELENA: Ma, sve je besmisleno...

Jelena odlazi sa scene. Tamara se okreće Srđanu.

TAMARA: Čoveče, ti si moron i kukačica. Baš ništa ne kapiraš, a? Ona se loži na tebe, kretenu.

SRĐAN: Nisam te ništa pitao.

Srđan ustaje i odlazi. Mimoilazi se sa Nikolom.

NIKOLA: Kuc, kuc, opet ja. Da li ste vi Draga Saveta koja radi u agenciji za srođne duše?

Tamara iz torbe izvadi ženski časopis, lista i potpuno ignoriše Nikolu.

NIKOLA: Mogu da sednem pored tebe?

TAMARA: Ne. Ni slučajno!

Nikola sedne pored nje. On joj se primiče, viri u njen časopis.

TAMARA: Čao, zdravo, doviđenja, prijatno. Od-la zi!

Nikola, ljut, odlazi sa scene. Krene i Tamara. Sava ostane da leži na podu mašući rukama i nogama, kao da pravi jezušku u snegu. Mrak.

TREĆA SCENA

Scena je hodnik škole. Andela telefornira.

ANĐELA: Zovem te kasnije, prvo da postavim fotke na fejs, pa ćemo da vidimo. (Fotografiše se.) Sad ćes da vidiš kako mačka izgleda kad je dobro raspoložena... (Fotografiše se.) A, sad kad me boli uvo (Fotografiše se.) A, sad seksa faza... (Fotografiše se...) Stvar je u tome da pronikneš u karakter situacije...

Dolazi Miloš.

MILOŠ: Rođena glumica! Otkidam na tvoju moć transformacije.

Smeje joj se.

ANĐELA: Je l' se ti to meni obraćaš?

MILOŠ (unoseći joj se u lice): Are you talkin' to me? Are you talkin' to me?

ANĐELA: Ma, beži bre...

Andela krene, Miloš je pouveća.

MILOŠ: Šta ima ovako, mislim, kako je keva i to?

ANĐELA (pokazujući svoju garderobu.): Ne diraj me! Znaš koliko ovo košta?

MILOŠ: Stani, bre, zezam se, 'alo...

ANĐELA: Pusti me, Miloše! Sad ću da zovem ekipu...

Miloš podiže ruke u vis. Andela poziva telefonom, prekida vezu pa ponovo zove. Dolazi Sava, zanosи dok hoda, nosi tamne naočare.

MILOŠ: ... Koga zoveš, brate?... Luku?... Nemanju?... Džonija?... Ili možda Dalibora? (Savi.) Al' si se razbio, Savaro, brate, pijan si k'o majka.

SAVA: Uopšte nisam pijan. Daj mi pljugu.

Miloš mu daje cigaretu. Sava sedne sa strane i puši. Andela uporno poziva telefonom, ali ne uspostavlja vezu.

MILOŠ: Džaba ti, niko se neće javiti... Samo još da tvoja glavica to ukapira. Plavušama je potrebno malo više vremena...

Andela krene, Miloš je pouveća.

MILOŠ: Šta ima ovako, mislim, kako je keva i to?

Miloš ga upitno pogleda.

MILOŠ: Savaro, na čemu si ti, brate?

ANĐELA: Vi ste obične klošarčine.

MILOŠ: Odjebi! Šta ti je plan, a, a, da se bogato uđaš za nekog kretena ili šta? Je l' zna keva šta radiš?

ANĐELA: Ja se ne prodajem!

MILOŠ: Nema frke.

SAVA: Nemojte da se svadate. Eeeej, ljudi nije vrednooo...

ANĐELA: Bedo bedine bede bedo. Da nije tako, ne bi vozio onaj krš i ne bi se tukao za jednu crvenu!

MILOŠ: A ti si mi pa klasa! Motaš se ovde, motaš se u gradu, svaku glupavu sekundu iz života jedne plavuše stavљaš na fejs.

ANĐELA: Ti si siledžija, golja i propalica!

MILOŠ: Ok, ok, 'aj tajm aut.

SAVA: Tajm aut! Je l' se sećaš, Miloše, kako smo cepali košarku u petom osnovne, kako smo leteli k'o ptice, brate...

Miloš ga upitno pogleda.

MILOŠ: Savaro, na čemu si ti, brate?

ANĐELA: Vi ste obične klošarčine.

MILOŠ: Odjebi! Šta ti je plan, a, a, da se bogato uđaš za nekog kretena ili šta? Je l' zna keva šta radiš?

negde iza duge

ANĐELA: Koja keva, ona koju si ostavio da živi samo sa mnom? Ta keva, koja se non-stop brine jedino za svog sinčića koji je pobegao.

MILOŠ: Otiš'o sam jer je postala sebična senka, pustila nas da se sami snalazimo, a vidim ti si se super snašla...

ANĐELA: Ma, vozdra, Miloše.

Andela odlazi. Miloš dovikuje za njom.

MILOŠ: Ja se bijem za male pare, al' se bar ne prodajem! Sponzorušo!

SAVA: Buraz, nešto mi nije dobro, cepa me u grudima. Srce me boli kad se svađate.

MILOŠ: Pijan si k'o majka!

Miloš odlazi. Mrak.

ČETVRTA SCENA

Scena je učionica. Miloš i Jelena žuстро ulaze.

JELENA: Ne. Ne i ne!

MILOŠ: Kao da ti tražim da ubiješ nekoga, što si tako zadrta, bre?...

SAVA (ulazi, tetura se.): Ti si ok, brate, ok si. Znam ga od malena, on nikoga ne bi ubio.

Pokuša da ga zagrli, Miloš se odmakne, Sava umalo padne.

MILOŠ: Brate, šta me ganjaš, koji ti je?

SAVA: Brate, tražio sam te. Nešto mi se muti u glavi, izgleda da su mi prodali neku krdžu.

MILOŠ: Šta si uzeo?

JELENA: Ovaj idiot mi ceo dan skače po nervima.

MILOŠ: Napio se, nije on idiot... Jelena, to je običan test iz matematike...

JELENA: Meni on ne izgleda pijan... Sam si sebe doveo do dna. I sad hoćeš istim putem.

MILOŠ: Trudim se, Jelena, brate, ali imam previše kečeva, moram negde i da krivudam.

Sava legne na sred učionice. Počinje glasno da se smeje.

SAVA: Jelena, brate. Brat Jelena, eeeej...

MILOŠ: Ako ovo ne uradim, nikad neću završiti školu...

Sava se smeje još glasnije.

JELENA: Ako nas uhvate, izbacice te, jedva čekaju, a mene će uzeti na Zub...

Sava vrišti od smeja, oni govore glasnije da se mogu čuti.

MILOŠ: Neće nas uhvatiti.

JELENA: Hoće, svi očekuju da varać, bićeš pod lupom... Ovaj je drogiran.

MILOŠ: Nije, ne drogira se on... Cela škola prepisuje, podmeće, vara, i nikom ništa...

SAVA: Ja se ne drogiram!... Samo malo. (Smeje se).

JELENA: Fuj!

MILOŠ: Od početka polugodišta skin'o sam tri keca, a profe mi i dalje ne veruju. Odgovaram k'o za peticu. Mozak mi je proključao, blokirani sam, ne mogu ni da čitam, ni da učim, ni da pamtim.

JELENA: Šta ti je, da nisi bolestan? Zaljubljen?

Sava zaurla od usiljenog smeha.

MILOŠ: Ne znam, zard'o sam, nisam učio sto godina... Savaro, aj' molim te, iskuliraj, brate.

JELENA: Ne prihvatom! Držaču ti časove, ali neću da varam.

MILOŠ: Nemam vremena za časove!

Jelena uključuje svoj mobilni i začuje se, iznova, snimljen njihov razgovor. Miloš pokuša da joj otme telefon. Ne uspe. Ona ode na drugi kraj scene, iskuljući zuuk.

MILOŠ: Šta ćeš sa tim snimkom?

JELENA: Ništa, samo sam htela da čuješ kakve gluposti pričaš.

Jelena odlazi sa scene. MILOŠ (dovikuje.): 'Ladno mi okrećeš leđa, ne mogu da verujem, koja si cupi...

SAVA: Loša je ova riba, brate, loša. I ti si loš, moraš da se središ, sjeban si, druže...

Miloš se zaleti ka Savi kao da će ga šutnuti, ali odustane.

SAVA: Udari me, udari me, ajde. Strog druga, pizdo!

MILOŠ: Čime god da se rokaš, bolje prestani.

Miloš odlazi sa scene. Sava ustaje, pridržavajući se.

SAVA: Izd'o si me!

Mrak.

PETA SCENA

Scena je školski WC. Ulazi Bojana i Duconja za njom.

BOJANA: Ona meni da kaže da sam seljanka?! Ona?

DUCONJA (začikava je, smeje se.): Pa, jesи seljanka.

Bojana ga poseće pogledom.

DUCONJA: Dobro, šta ti hoćeš u životu, šta?

BOJANA: Ljubav! I pare!

DUCONJA: U je, možda i neku muzičku želju? Batali to, nego, ,aj da pređemo na pos'o...

BOJANA: Opravdanja za ponеделjak, sredu i četvrtak.

DUCONJA: To će, sele, da te izade 2100.

BOJANA: 1500.

DUCONJA: 1900.

BOJANA: 1600 i ni dinara više.

DUCONJA: 1800.

BOJANA: 1700 i kraj.

DUCONJA: ... Znaš šta, imam drugu ideju. Ti si meni ok, imaš potencijal. Dam ti ova opravdanja besplatno, ako obećaš da ćeš ići na prijemni za faks. A?... Šta kažeš, sponzorišem te...

BOJANA: Hm... Ne filozofiraj. Evo, 1700 i kraj priče.

Bojana mu daje novac, Duconja njoj opravdanja. Ulazi Nina. Bojana se zatrči na nju, snažno je gurne. Duconja je zadržava.

BOJANA: Razbiću te!

Duconja je jedva zadržava.

NINA: Ljubomorna si jer se ja udajem za Đordja, a ne ti. Preboli!

Bojana se otima Duconji.

negde iza duge

DUCONJA (Bojani.): Čoveče, imaće osamnaest godina, šta ima da se udaješ. Bićeš sva oklemešena za dve godine. Idi studiraj, radi nešto, živi!

BOJANA (otimajući se.): Đorđe i ja smo imali drugačije planove, dok ova nije došla...

Bojana se otrgne Duconji, napada Ninu, tuku se. Utrčava Nikola, drži Ninu. Duconja Bojanu.

NIKOLA: Stanite! Ima li šanse da normalno razgovarate?

BOJANA I NINA (u glas.): Ne!

Duconja odulači Bojanu.

NINA: Seljančura jedna. Jesi li video kako me napada? I nokat mi polomila...

NIKOLA: Imaš još 9 kandži.

NINA: Na kraju će morati da pozovem miliciju.

NIKOLA: Koja ste sorta, vi udavače! Ludilo!

NINA: Pitala sam je: „Jeste li ti i Đorđe raskinuli?“. Rekla je da jesu. I šta sad? Ljubomorna, eto šta je... Đorđe

i ja smo sve to lepo isplanirali. Nego, slušaj, mora neko i s mладине strane kolo da povede!

NIKOLA: Ti to ozbiljno, a?

NINA: Da, što?

NIKOLA: Naterala te frka, ili...?

NINA: Nisam u drugom stanju, ako to pitaš... Boljeg muža nisam mogla naći. Čoveče, radionica, lokal, auto. A tek kuću da vidiš, nema šta, prava kuća.

NIKOLA: Dobro, dobro, sem para i nekretnina, je l' ima među vama još nečega?

NINA: Hvala Bogu, nema. Skoro sve je spremno, Nidžo, ima da bude besno!

Ulazi Sava, prolazi pored njih, stane pred ogledalo, posmatra se. Umiva se.

NIKOLA: ... Pratiće te maler ako se ne pomiriš sa Bojanom...

NINA: Neću da pričam o njoj, neću da mislim o njoj, neću da mi ona visi nad glavom. Ja moram da idem napred. Joj, nisam se javila frizerki...

Poziva telefonom i odlazi. Začuje se školsko zvono. Sava se sruši. Nikola mu priskoči.

NIKOLA: Savo, šta ti je?

Sava je bez svesti, Nikola ga udara po obrazima. Poliva vodom. Poziva telefonom.

NIKOLA: Halo, Hitna pomoć?... Hitno...

Mrak.

ŠESTA SCENA

Scena je ulica ispred škole, pred školski kros. Muzika je pesma „Somewhere over the rainbow“. Vrvi od publike. Đaci se pripremaju, zagrevaju se Dejan, Duconja, Ana, Jelena, Bojana. Nina je došla sa Đorđem, ponela je dvogled. Svi stanu na start. Sudija podiže pištolj da označi početak. U start utrčava Nikola. On je kao van sebe, maše rukama, kao da hoće da zaustavi voz. Sudija spušta pištolj. Nikola gleda u Miloša.

NIKOLA: Sava se predozir'o!

Svi ostanu „zaledeni“. Muzika traje. Mrak.

SEDMA SCENA

Na sceni je mrak. Svetlo se spušta samo na Andelu koja izlazi na scenu.

ANĐELA: Dobar dan, draga publika. Dobrodošli u školsko pozorište. Upravo ste videli scene u kojima su junaci učenici jedne škole. To može biti bilo koja škola, a ovo može biti bilo koje pozorište. Nazovimo ovo pozorište hrabrim. Hrabro školsko pozorište sada će pokušati da pronađe drugačije životne puteve za naše junake i to koristeći različita dramska sredstva. U svaku scenu uvodi vas jedan od junaka. U narednoj sceni upoznajemo vas sa likovima. Naravno, da bismo uspeli, junaci moraju da saraduju, da žele da kažu nešto o sebi.

Mrak na sceni. Počinje video: Učenici su na školskoj, trkačkoj stazi, obučeni u šorceve i majice najrazličitijih stilova. Stojte na startu. Začuje se pucanj. Svi potrče. Andeli zažuoni mobilni, ona ne krene. Svi se zaustave, start je neuspeo. Jedno po jedno, na ekranu se ispiše pitanje na

koje odgovara učenica ili učenik koji ostaje sam u kadru. U ugлу ekrana je ispisano ime osobe koja govori.

Na ekranu: Kako si dobila ime, znaš li ko ti je dao ime?

ANĐELA: Mmmm, da, mislim mene ne zanima šta i kako, ja samo znam šta meni treba, mislim, neću da se bavim tim formalnostima, jednom se živi, je l'?

Svi na startu. Pucanj. Miloš primeći kameru, zagleda se u nju. Start je neuspeo.

Na ekranu: Znaš li priču o danu svog rođenja, kako je to bilo, kako si se rodio?

Miloš: Šta je bilo? Problem neki? Znači, nemoj da ja počnem da rešavam, znači... Šta me gledaš, bre, nešto ti nije jasno, ,ajde dođi da ti bistrim malo te tvoje, znači, greškom preostale vijuge...

Svi na startu. Pucanj. Jelena stoji, zagledana u jednu tačku. Start je neuspeo.

Na ekranu: Kako se sećaš prve dana u školi?

JELENA: ... Šta je bilo u školi... daj da vidim kontrolni... hoćeš mama da ti isecka jabuku... samo ti uči, tata je već razgovarao sa šefom da ti sredi stipendiju... sine, doći ćemo svi da te gledamo...

Svi na startu. Pucanj. Nikola vezuje perlu. Start je neuspeo.

Na ekranu: Kakvih igara si voleo da se igraš kao dete?

NIKOLA: Jooj dobro je, izvukosmo se... Koje budale, pa nije profanka sisala vesla pa da ne provaljuje što nema pola odeljenja. Al' dobra je žena...

Svi na startu. Pucanj. Tamara leži na startu sa rukama pod glavom. Start je neuspeo.

Na ekranu: Kakav odnos imaš sa mamom?

TAMARA: Mrzi me! Stvarno me mrzi. Odvratni likovi koje svaki dan gledam. Smaraju do bola. Šta mene brišu za njen salon i svadbu, šta mene brišu što je smaraju roditelji, bol me uvo za njen selfi i odvratno ludilo subotnje večeri. Beži, bre...

Svi na startu. Pucanj. Duconja pouče Jelenu za kiku. Start je neuspeo.

negde iza duge

Na ekranu: Kakav odnos imaš sa ta-tom?

DUCONJA: Čekaj, bre, ovo mi je opravdanje za juče, ovo za prošlu nedelju... Koja zbrka. E, tako volim da dilujem ove maturske radove, to je gospodski pos'...

Svi na startu. Pucanj. Bojana gurne Ninu. Start je neuspeo.

Na ekranu: Da li veruješ u Boga?

BOJANA: Nije mi ni do čega, doveđe mi samo nekog da razbijem...

Svi na startu. Pucanj. Sava iznenada odustane, ode. Start je neuspeo.

Na ekranu: Šta te čini srećnim?

SAVA: Imam neki dogovor...

Svi na startu. Pucanj. Nina ugleda nekoga, uspravi se, maše, šalje poljupce. Start je neuspeo.

Na ekranu: Šta te zanima, šta je tuoja strast?

Nina ne govori, već samo otrči iz kadera. Čuje se pucanj. Počnu da trče. Start je neuspeo. Ovaj put ne vidimo zašto. Vraćaju se na početak. Kraj videa. Mrak na sceni.

OSMA SCENA

Svetlo pada samo na Miloša koji izlazi pred publiku.

MILOŠ: Sledi neverbalna scena. Pažili smo da se ne koristimo pantomimom, već da jednostavnim pokretima prikažemo ono što se dešava među likovima. Obraćanje pažnje na gestove likova, njihove kretnje i postupke, u životu i na sceni, daje nam vremena da sagledamo situaciju, da uočimo odnose među njima i proučimo u značenja koja se kriju iza izgovorenih reči.

Povlači se. Osvetljava se scena. Učionica. Tamara sedi uz prozor i puši. Ulazi Jelena.

Jelena pruža ruku ka Tamari, gestom traži cigaretu. Tamara joj pruži cigaretu pa odmakne, začikava je. Lagano se okrene oko sebe. Nade se na drugom kraju scene i dalje je začikava. Jelena je fokusirano, strogo posmatra. Ulazi Sava Jeleni iza leđa i daje joj cigaretu. On šeta oko njih, posmatra ih. Jelena pali cigaretu, jasno je da nije vešta. Povlači dim i nakašlje se. Tamara je ne gleda, ali se na to smeje. Jelena toliko kašlje da baci cigaretu kroz prozor. Tamara ne izdrži, glasno se zasmeje. Sava i dalje kruži, posmatra ih. Jele-

na gurne Tamaru, pribije je uz zid i besno je gleda. Tamara se tome još više smeje. Jelena udara rukama o zid pored Tamare. Nju to isprovocira, lako, kao divlja životinja, ona uhvati Jelenu za ruke, sabije je uz zid i tako zamene mesta. Drži je za ruke. Jelena ne može da se pomeri, koprca se do suza, daje sve od sebe, ali ne uspeva da se izbavi. Predaje se. Tamara je pusti. Ode na drugi kraj scene. Pali cigaretu. Jelena ostane tako da stoji, duboko dišući. Sava stavi tamne naočare i legne na pod šireći ruke i noge. One, jedna drugoj, gestom pokazuju „on je lud”.

Ulazi Nikola. Izvadi mobilni telefon i fotografiše ih. Tamara ga gada upaljačem. Nikola se izmakne, smeje se. Šalje joj poljupce. Jelena sedne sa strane, podupre glavu dlanom i posmatra ih zagonetno se smeškajući. Nikola ne zna šta bi od sebe. Otme Tamari cigaretu i baci je kroz prozor. Ona ga pojuri, Nikola se saplete o Savu, tek tada ga primeti. Pruža mu ruku da ustane. Sava ga ignoriše. Tamara ponovo pojuri Nikolu i on istrči sa scene. Tamara zbumjeno gleda za njim. Jelena joj aplaudira sporim pokretima, ironična je. Tamara je ignoriše. Traži upaljač po sceni. Dolazi Srđan. Jelena pokušava neprimetno

da namesti frizuru, očekujući da će on sesti pored nje. Srđan je obide. Tamara sa strane puši cigaretu i posmatra ih smeškajući se. Srđan primeti Savu. Pruža mu ruku da ustane. Sava ga ignoriše. Srđan insistira, podiže Savu. Vidno je da se Sava tetura, jedva stoji. Srđan mu skine naočare. Odvede ga sa scene. Jelena ode za njima. Mimoilazi se sa Nikolom. On, zureći u Tamaru, kucka na vrata. Tamara gasi cigaretu. Sedne, izvadi ženski časopis iz torbe, lista ga. Nikola sedne pored nje. Ona se odmiče. On joj se primiče. Tamara se odmiče. Nikola se ponovo primakne. Ona se odmakne. On joj se primiče. Tamara ga ljuto pogleda. On uzurača nežnim pogledom. Osmehuje joj se. Gledaju se. I Tamara se osmehne. Nikola je poljubi. Ona se zbuni, ali uzurati poljubac. Začuje se zvuk školskog zuona.

Tamara i Nikola uhvate se za ruke i istrče sa scene. Mrak.

DEVETA SCENA

Svetlo pada samo na Duconju, koji izlazi pred publiku.

DUCONJA: U narednoj sceni, na ekranu će biti ispisane misli naših junaka. Ove misli oni ne izgovaraju, ali ih misli pokreću na akciju. Želimo da razmislite o potencijalnim mogućnostima za rešavanje sukoba na ovom nivou – u prostoru neizgovorenog, gde još uvek postoji mogućnost za promišljanje, pre nego što kažemo sve pogrešno.

Duconja odlazi. Osvetljava se scena. Hodnik škole.

ANĐELA (telefonira): ... Sad ćeš da vidiš kako mačka izgleda kad je dobro raspoložena... (Fotografiše se.) A, sad kad me boli uvo... (Fotografiše se...) ... Sad seks fazu... (Fotografiše se...) ... Stvar je u tome da pronikneš u karakter situacije...

Na ekranu: Sue ovo na fejsbuk, baš je kul, različite face. E, pa, ako hoće da ima 'wow' ribu, nek se potradi. I onda ima da bude 'wow'...

Ulazi Miloš.

Na ekranu: Garant stavlja sue na fejsbuk, jao, koja blamara...

MILOŠ: Rođena glumical

Smeje joj se.

Na ekranu: Otkud se ovaj stvorio?

ANĐELA: Je l' se ti to meni obraćaš?

Miloš se usiljeno smeje, podsmeva joj se, gestovima je imitira.

Na ekranu: Skote!

ANĐELA: Ponavljam, meni se obraćaš?!

Na ekranu: Da l' je moguće da me ona stvarno mrzi? Ne, nemoguće, folira se.

MILOŠ (unoseći joj se u lice): Are you talkin' to me? Are you talkin' to me?

Na ekranu: Đubre!

ANĐELA: Ma, beži brel...

Andela krene, Miloš je povuče za ruku.

Na ekranu: Jebote, rođena sestra me mrzi...

MILOŠ: Stani, bre, zezam se, alo...

Na ekranu: Ako me pipne, vrištaću.

negde iza duge

ANĐELA: Pusti me, Miloše, kad ti kažem!

Miloš podiže ruke u vis.

Na ekranu: Zvaću policiju.

ANĐELA: Nema šanse da prođeš tek ovako, sad ču da zovem...

Andela poziva telefonom, prekida vezu pa ponovo zove. Ulazi Sava, tretira se, nosi tamne naočare.

SAVA: Miloše, daj mi pljugu!

Na ekranu: Rođena sestra bi zvala neke tipove da me biju? Ne, nemoGUĆE, deset godina smo delili krevete na sprat...

MILOŠ: ... Koga?... Luku?... Nemaju?... Džonija?... Ili možda Dalibora?

SAVA: Daj pljugu!

Miloš mu daje cigaretu. Sava sedne sa strane i puši.

Na ekranu: Ovaj je uzeo nešto opasno.

MILOŠ: Pijan si, ili šta?

Sava ga ignoriše. Andela uporno poziva telefonom, ali ne uspostavlja vezu.

Na ekranu: Koja smo mi raspada rodica, gori smo od najgorih, sineee...

MILOŠ: Džaba ti, niko se neće javiti... Vidiš, rekao sam ti... Samo još da to tvoja plava glava ukapira. Ali dobro, ja ne žurim...

Andela krene, Miloš je pouče.

Na ekranu: Sue mi je belo pred očima. Šta mi je prodao onaj skot?

SAVA: Nemojte da se svađamo, znam nas kad smo bili klinci.

Na ekranu: Samo mirno, samo mirno.

MILOŠ: Ne, stvarno, došao sam da razgovaramo.

Na ekranu: Da razgovaramo?! Nešto laže.

ANĐELA (pokazujući svoju garderobu): Ne diraj me! Znaš koliko ovo košta?

Na ekranu: Iskulirano, iskulirano, samo kul...

MILOŠ: ... Sve u svemu da te procenim na hiljadarku i to sam naduvaon cenu.

ANĐELA: Ja se ne prodajem!

MILOŠ: Naravno, ni ja ne kupujem.

ANĐELA: Ne bi ni mogao kad si beda.

Na ekranu: K'o da je bitno, samo da ostanem kul...

MILOŠ: Misliš?

Na ekranu: Užas, moj brat, užas.

ANĐELA: Da, beda bedine bede beda. Da nije tako, ne bi se tukao za jednu crvenu!

Na ekranu: Jebiga, neko mora sue da joj sabije u facu.

MILOŠ: A ti si mi pa klasa! Da je tako, ne bi se ovde motala. Glupava plavuša i njenih 4569 fejsbuk prijatelja!

Na ekranu: Đubre!

ANĐELA: Koliko ti imaš prijatelja, seljačino?

Na ekranu: Kul, Miloše, samo kul, ne nasedaj na provokacije...

MILOŠ: Onoliko koliko je normalno.

ANĐELA: Ti da mi pričaš o normalnosti! Ti jedan...

Miloš je prekine.

Na ekranu: Ne vidim ništa.

SAVA (naslanjajući se na zid.): Time out!

MILOŠ: Zašto to radiš?

SAVA: Ne znam, brate, uzeo sam to sranje, jer ne znam šta bih od sebe.

Miloš ga začuđeno pogleda pa se okrene Andeli.

MILOŠ: Pitam, zašto to radiš?

Na ekranu: Žao mi ga je, mrzim što mi ga je žao.

ANĐELA: Šta radim?

Na ekranu: Mora neko da joj kaže.

MILOŠ: Od sebe si napravila sprdnju, smeju ti se...

ANĐELA: Ma, goni se, bre!

MILOŠ: Zašto? Samo mi to reci, hoću da znam šta ti je plan, da se bogato uđaš za nekog kretena ili šta? Zašto?

Na ekranu: Pa i da je tako, tebe kao baš boli uvo...

ANĐELA: Zato!

MILOŠ: Mene ne boli uvo za tebe. Znam te kad si bila klinka, neću da te gledam raspalu.

Na ekranu: Isto k'o čale, smrad, izdajnik, zbog dvadeset godina mlađe.

ANĐELA: Zašto si onda otišao od kuće, k'o neka propalica, ostavio me samu sa kevom?

MILOŠ: Ostavio sam vas jer se ona pretvorila u senku koja nas je pustila da se sami snalazimo, a vidim ti si se super snašla...

ANĐELA: Sram te bilo!...

Miloš pokuša da je zagrli. Andela se opire, rasplače se.

MILOŠ: Izvini, Andela, stvarno izvini, nisam ja čale, nisam kao čale...

Andela ponovo poziva telefonom. Miloš joj otme telefon. Ona skoči na njega, otimaju se.

MILOŠ: Slušaj, našao sam posao, neću više da izigravam budalu... Popraviću i ocene, večeras imam zakazan čas sa Jelenom.

Andela se umiri. Posmatra ga, i on nju, procenjuju se. Miloš joj vrati telefon.

Na ekranu: Možda ne laže.

ANĐELA: Uradio si sve to?

MILOŠ: Da. Nismo ni mi najgori.

Na ekranu: Ako bi on došao kući, završio školu i radio, onda bih i ja.

ANĐELA: Pomozi mi, molim te. Ne mogu više.

Miloš poturdno klimne glavom. Za kratko stoje kao da će se zagrliti, ali to im je toliko strano da se samo osmehnu jedno drugom. Andela ode. Miloš se okrene Savi. On je sasvim malaksao, naslonjen na zid. Miloš mu priskoči, prodrma ga.

MILOŠ: Šta si uzeo?

Na ekranu: Preskače mi srce.

SAVA: Boli me srce, jer se vi svađate.

MILOŠ: Boli te srce? Idemo u Hitnu.

negde iza duge

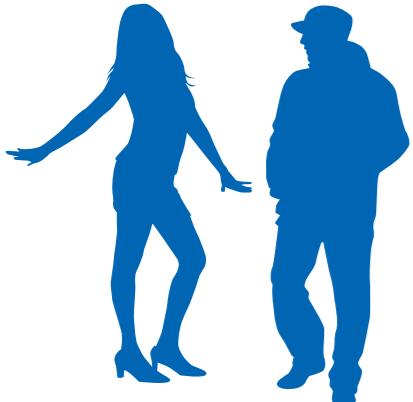
Miloš ga uhvati pod ruku, Sava se opire, ali Miloš ga lako savlada. Od-laze. Mrak.

DESETA SCENA

Svetlo pada na Tamaru. Ona prilazi publici.

TAMARA: Ova scena je klasično postavljena: ona u sebi sadrži obrt. Obrt možemo razumeti kao iznenadenje, nešto neočekivano što menja tok događaja. Sve mogućnosti obrta treba vežbati, kako bismo smislili nove odgovore na stara pitanja, originalna rešenja za poznate probleme i pro-našli moguće izlaze iz svake komplikovane situacije.

Odlazi sa scene. Scena se osvetljava. Učionica. Miloš sedi u klupi. Ulazi Jelena, žustro ulazi, glasno govori.

JELENA: Ne. Ne i ne!

MILOŠ: Kao da ti tražim da ubiješ ne-koga, što si tako zadrta, bre... To je jedan običan test iz matematike...

JELENA: Šta ako nas neko otkrije?

MILOŠ: Ako mi sad ne pomognes, gotov sam...

JELENA: Sam si sebe doveo do dna. I sad hoćeš istim putem.

MILOŠ: Trudim se, brate, ali imam previše kečeva, moram negde i da krivudam.

JELENA: Ne, ne mogu. Ako nas uhvate, izbacice te, jedva čekaju, a mene će uzeti na Zub...

MILOŠ: Ma, daj... Ne mogu da verujem da si takva. Pa, tebe svi profani vole.

JELENA: Aha, baš... Znaš koliko njih me zna po imenu? Ni jedan. Zovu me: „Ona mala u srednjem redu, treća klupa“.

MILOŠ: Neće nas uhvatiti. Nema ko ne prepisuje, podmeće, vara, i nikom ništa.

JELENA: Fuj!

MILOŠ: Odgovaram k'o za peticu. Mozak mi je proključao, blokran sam, ne mogu ni da čitam, ni da učim, ni da pamtim.

JELENA: Šta ti je, bolestan si?

MILOŠ: Ne znam, zardao sam, nisam učio sto godina...

JELENA: Zaljubljen?

MILOŠ: Šta si ti, pandurka? Nisam zaljubljen...

JELENA: Ne. Neću da varam i lažem. Neću da se mešam.

MILOŠ: 'Ladno mi okrećeš leđa, ne mogu da verujem, koja si cupi...

Jelena uključuje svoj mobilni i začuje se, iznova, snimljen njihov razgovor. Miloš pokuša da joj otme telefon. Ne uspe. Ona ode na drugi kraj scene, isključi zvuk.

MILOŠ: Ne mogu da verujem, koja si zmija, sve si snimila.

JELENA: Slušaj 'vamo, pravimo dil. Učimo zajedno. Najnormalnije, u retro fazonu, ja tebi pomognem oko matematike, a ti mene naučiš npr... ?

MILOŠ: ... Naučim te samooodbranu u boksu. Znači, ne verujem da te to zanima.

JELENA: Mene sve zanima, a ti nemaš izbora. Ako nećeš, pustiću snimak razrednom i doviđenja si.

MILOŠ: Ovo je ucena.

JELENA: Da.

MILOŠ: Ok.

JELENA: Dil.

MILOŠ: ... Znam i da kuvam, mogu i to da te učim.

JELENA: Opa!

Rukuju se. Jelena kreće sa scene, pa zastane.

JELENA: Hej, čula sam da je Sava uzeo neku drogu. Je l' dobro?

MILOŠ: Zadržali ga u bolnici, biće dobro, za sada...

Jelena zabrinuto klima glavom. Odlazi. Mrak na sceni.

JEDANAESTA SCENA

Svetlo pada samo na Jelenu. Ona prilazi publici.

JELENA: U ovoj sceni koristili smo pesnički alat. U celoj sceni likovi koriste stilsku figuru koja se naziva palilogija. Ova figura se često sreće u narodnoj poeziji. Svaki od likova počinje svoju repliku koristeći poslednju reč iz prethodne replike sagovornika. Ovako korišćena stilска figura, pre svega, skreće nam pažnju da iste reči ili pojmove ljudi različito čuju, odnosno razumeju ili osećaju. Ako to uzmemo u obzir, imaćemo manje problema u svakodnevnoj komunikaciji.

Jelena odlazi sa scene. Svetlo osvetljava celu scenu. Školski WC.

BOJANA: Ona meni da kaže da sam seljanka?! Ona?

DUCONJA: Ona? Šta je opet uradila?

BOJANA: Uradila, ništa. Uradiću ja njoj, počupaću je svu, majke mi...

DUCONJA: Majke mi, vi ste žene mnogo nervozne kad vam dođu oni dani.

BOJANA: Dani? Koji dani, majke ti? Odakle si ti pao, s kog Marsa?

DUCONJA: Mars i te priče – batali to, nego... 'ajmo na posao, dok ne počne čas...

BOJANA: Čas u ponedeljak, tri u sredu i ceo četvrtak.

DUCONJA: Četvrtak je skup, to će da te izade 2100.

BOJANA: 2100 minus pet časova, minus tri časa, ne dam više od 1500.

DUCONJA: 1500! Nema šanse, sestro, ako 'oćeš 'oćeš, ako ne, onda vidi šta ćeš sa izostancima. 1900.

BOJANA: 1900 minus 300. 1600 i ni dinara više.

DUCONJA: Više, nego šta. Za tri dana. Bez 1800, ne vredi.

BOJANA: Vredi 1700 i kraj.

DUCONJA: Kraj vidim ako ne probaš da upišeš faks. Obećaj da ćeš izaći na prijemni i daću ti opravdanja besplatno.

BOJANA: Besplatno nema ništa. Zašto ti je stalo da idem na faks? Nije stalo ni mojoj mami.

negde iza duge

DUCONJA: Mami me osećaj da ti možeš mnogo više. Idi na prijemni.

BOJANA: Prijemni, pa prijemni. Ako izlazim, moram da popravim neke ocene, znači moram da sedim u školi i da gledam onu seljančuru koja me nervira.

DUCONJA: Nervira te jer si ljubomorna. Ti si ga prva videla, prva smuvala, ali (zapeva) „Drugarice, prokletnice, šta učini ti...“

BOJANA (peva): Šta učini tiii...

DUCONJA: Tiiii... Ili ono: (peva) „Sve je moje tvoje, ne pitam za cenu...“

BOJANA: Cenu ne pitaj, ta ima ogroman miraz.

DUCONJA: Miraz! (Smeje se.) Koja ste vi retro ekipa. Nije da me se tiče, ali ja te ne razumem. Svađa sa Ninom ti je bitnija od sopstvene budućnosti. Gde žuriš s tom udajom? Ima odma' da ti natovare sitnu decu, pa se otronrtaviš i pretvoriš u nervoznu ženu...

BOJANA: Žena je žena tek kad se uda i ima decu. Ja hoću da budem žena. Ne mora da znači da će se otronrtaviti. Planirali smo da živimo jedno vreme onako kao u filmu, da putujemo...

Duconja se tome iskreno smeje.

DUCONJA: Putuj na faks, na primer.

BOJANA: Na primer, pazi ovo, toliko si uporan da pristajem. Daj opravdaja i razmisliću o prijemnom.

Duconja joj pruža opravdanja. Bojana ga znatiželjno posmatra, nepoverljivo.

DUCONJA: Prijemni je za tebe, a ne matičar i ta bajka â... živeli su zauvek srećno"... U zauvek ideš kad umreš.

Ulazi Nina. Andjela krene ka njoj, Duconja je zadržava.

NINA: 'Aj iskuliraj, Bojana, k'o šerpa ti je šuplja glava.

Bojana je gurne, počnu da se tuku. Duconja drži Bojanu. Utrčava Nikolu, drži Ninu.

NIKOLA: Glavu s vama sačuvati, to je teško! Treba vam zabrana prilaska na sto metara.

Duconja drži Andjelu koja se i dalje trza.

NINA: Sto metara, nego šta. Jesi li video kako napada? Nokat mi polomila...

NIKOLA: Polomila jedan, al' imаш ti još 9 kandži. Što si takva prema Bojanu?

NINA: Bojana me ne interesuje!

BOJANA: Ne interesuješ ni ti Bojanu.

NIKOLA: Interesovala te je juče, biste ste super drugarice.

NINA: Drugarice, o čemu pričaš, ja i ona?

BOJANA: Ona i ja se kaže. Šta, nismo bile?

NINA: Bile smo. Bile.

BOJANA: Bile smo zajedno non-stop, ne znam zašto si ispala takva?

NINA: Takva sam, uzmi ili ostavi.

Bojana odmahne rukom, kao da odustaje, i ode sa scene.

DUCONJA: Ostaviti tako drugaricu zbog udaje za nekog bogatuna...

NINA: Bogatun, nego šta! Ima radiionicu i kola, kuća je skoro završena. I salon za mene...

NIKOLA: Mene, mene, samo mene. Ubiće te maler ako se ne pomiriš sa Bojanom.

NINA: Bojana, Bojana, da se ne paliliš na nju? I ti stvarno misliš da sam takva seljanka da padam na priče o maleru?

Nikola slegne ramenima. Odlazi sa scene. Duconja se smeje. Pruža Nikoli ruku.

DUCONJA: ,Aj u crvenu da će sad da pozove Bojanu.

Nikola ignoriše ponudu, samo izade sa scene. Mrak.

DVANAESTA SCENA

Svetlo pada samo na Savu. On privlazi publici.

SAVA: I konačna scena, ona koja nas obaveštava o razrešenjima. Ostanite posle predstave ako želite da razgovaramo o svemu.

Mrak na sceni. Emitovanje dokumentarnog videa trke školskog krosa. Muzika je pesma „Somewhere over the rainbow“ ne original, možda punk verzija. Trka je orga-

nizovana u kvartu oko škole. To je svečani događaj, urvi od publike. Đaci se pripremaju, zagrevaju se Jelena, Nikola, Miloš. Andjela je pored Miloša stisnutih pesnica, šapuće mu očigledno reči podrške. Srđan dodaje Jeleni flašicu vode. Jedno po jedno na ekranu se ispiše pitanje na koje odgovara učenica ili učenik koji ostaje sam u kadru.

Na ekranu: Kako je sa Milošem?

ANĐELA: Vratio se kući.

Na ekranu: Jesi li popravio keca iz matematike?

Miloš: Popravio sve kečeve! Sava je krenuo na skidanje sa horsa, a Andjela se skinula sa fejsbuka.

Na ekranu: Miloš te učio samoodbranu?

Jelena: Ne. Naučio me da pravim bolonjeze.

Na ekranu: Ti i Tamara?

NIKOLA: Kul je.

Na ekranu: Kako ljubau?

TAMARA: Ne smaraj.

Na ekranu: Čime želiš da se baviš u životu?

DUCONJA: Novcem.

Na ekranu: Jesi li se pomirila sa Bojanom?

NINA: Da, pozvala sam je. Nije ona kriva što je bila ljubomorna.

Na ekranu: Kako si?

SAVA: Krenuo sam na terapiju, sestra mi pomaže. I Miloš.

Na ekranu: Ponovo se družiš sa Nynom?

negde iza duge

BOJANA: Da. Obe smo bile glupe. Plus, mega novost je da sam primljena na faks!

Svi stoje na startu. Začuje se pucanj i trka počinje. Trkači daju sve od sebe. Duconja vodi. Nikola se splete i padne. Miloš protrči pored njega pa se vrati i pomogne mu. Trka je dokumentarni snimak, tako da će pobediti onaj ko zaista pobedi. Ali, osnovna ideja je da učesnici pomažu jedni drugima, dodaju vodu, zastaju da sačekaju jedni druge, podižu posrnule. Pesma traje tokom čitave trke. Kraj videa. Scena je osvetljena. Svi polako izlaze na scenu. Počinje diskusija sa publikom, ukoliko su zainteresovani.

KRAJ

BIOGRAFIJE

Mr Sunčica Milosavljević je diplomirala pozorišnu i radio režiju, magistrirala i prijavila doktorsku tezu na studijama pozorišta na FDU u Beogradu. Laureatkinja je UNESCO Ašberg fonda za Darpana Akademiju u Ahmedabadu, India. Stipendistkinja je Vlade SRJ za usavršavanje u Letnjoj školi „Žak Lekok“ u Parizu. Stekla je Evropsku diplomu za projektni menadžment u kulturi. Međunarodno iskustvo u oblastima procesnog i primjenjenog pozorišta, interdisciplinarnih istraživanja i menadžmenta u kulturi stekla je kao saradnica CEDEUM-a na programima unapređenja obrazovanja, prevencije i medijacije konflikta, te kao facilitatorka i koordinatorka projekta *Igrom protiv nasilja* u okviru programa *Umetnost za društvene promene*; programska koordinatorka Švajcarskog programa za kulturu SCG; koordinatorka pratećih programa Bitefa, kao i kroz brojne projekte BAZARTA (MEDIATE, OSTRVA, Art Fora, IDEAL, Mit kao sudska i dr.). Suosnivačica je i programska direktorka umetničkog udruženja BAZAART od 2002. godine i glavna i odgovorna urednica izdanja objavljenih u okviru projekata. Umetnička je direktorka međunarodnih festivala PATOSoffIRANjE i FAMA. Dobitnica je Međunarodne nagrade za doprinos razvoju dramskog obrazovanja i vaspitanja „Grozdanin kikot“ za 2014. godinu.

Bojana Tankosić je masterirala psihologiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. U okviru Dečjeg sela „Dr Milorad Pavlović“ u Sremskoj Kamenici, angažovana je na projektu *Zaštita dece žrtava ili svedoka krivičnih dela*, koji finansira UNICEF, a podržavaju Ministarstvo za rad, i

zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Ministarstvo pravde Republike Srbije i Republički zavod za socijalnu zaštitu. Prethodno je radila na projektu *Jačanje porodice*, koji takođe realizuje Dečje selo, u cilju pružanja podrške i sprečavanja izmeštanja dece iz njihovih bioloških porodica. Iskustvo u radu sa decom stekla je i na Institutu za zdravstvenu zaštitu dece i omladine Vojvodine u Novom Sadu. Volontirala je u Volonterskom Centru Vojvodine i Dečjem razvojno-kreativnom centru „Kornjačice“.

Jelena Andelovski je diplomirala dramaturgiju na Univerzitetu umetnosti u Novom Sadu. Aktivistkinja, radila kao konsultantkinja za žene i decu sa iskustvom nasilja u Autonomnom ženskom centru i Incest trauma centru u Beogradu. Autorka je više dramskih tekstova i predložaka za ulične performanse. Poezija joj je objavljena u nekoliko časopisa i prevedena na engleski, italijanski i mađarski jezik. Autorka je knjige poezije *Domovina, bes mašina* (Akademie Schloss Solitude, Stuttgart, 2013). Izvodi poeziju u saradnji sa vizuelnim umetnicima i muzičarima. Osnovala je i vodila dvogodišnji poetski program *Poezija u kući*. Radila je kao organizatorka programa u Omladinskom centru CK13 i jedna je od osnivačica prostora za kulturu MaTerra Mesto, Novi Sad.

Ivana Despotović je diplomirala glumu na FDU u Beogradu. Kao glumica bila je angažovana u nekoliko igranih filmova i brojnim emisijama školskog, muzičko-zabavnog i dečjeg programa RTS-a, a kao glumac-voditelj u oko 80

epizoda emisije *Pazi, sveže obojeno!*. Kao dramski pedagog vodila je kreativne radionice u okviru brojnih projekata pod pokroviteljstvom UN, Evropske fondacije za kulturu, Care International itd. Suosnivačica je nacionalnog Centra za dramu u edukaciji i umetnosti CEDEUM i umetničke grupe BAZAART i koordinatorka u projektima *Igrom protiv nasilja*, *Bitef Polifonija*, *War Stories*, *Games Project* i *Mit kao sudska buna*. Bila je članica žirija na revijama dečjeg stvaralaštva, članica saveta Radosti Evrope, kao i koordinatorka grupe umetnika u okviru projekta KALEIDOSKOP koji sprovodi Institut za pedagogiju i andragogiju, a finansira UNICEF. Vodi programe treninga i kreativne radionice za nastavnike, studente i decu i mlade.

Aleksandra Đurić je diplomirala glumu na Akademiji umetnosti u Beogradu. Radi u dečjem pozorištu „Pan Teatar“ gde piše tekstove, režира i glumi. Usavršavala se u oblasti lutkarstva i animacije lutke u Srbiji i Hrvatskoj. Vodila je školu glume za decu uzrasta od 7 do 15 godina. Bila je članica žirija brojnih opštinskih i gradskih takmičenja recitatora i dečjeg dramskog stvaralaštva. Poslednjih desetak godina snima radio drame na Radio Beogradu, synchronizuje crtane filmove, nastupa u Udruženju književnika Srbije na promociji pesništva i priprema dake za prijemni ispit na odseku glume.

Marta Gajić je diplomirala na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, na smeru Specijalna edukacija i rehabilitacija osoba sa teškoćama u mentalnom razvoju. Vodila je grupu dramske edukacije i pokreta u sklopu Joga centra „Prana“ i programe za učenje engleskog jezika kroz dramu za decu mlađeg predškolskog uzrasta. Usavršavala se u međunarodnim programima i dramskim radionicama za predavače engleskog jezika. Radi kao dramska pedagoškinja u Belgrade English Language Theatre – pozorištu za decu i mlade, u sklopu Dečjeg kulturnog centra Beograda.

Jelena Luetic je komunikolog, osnivačica PASCO community art scene u Obrenovcu, u saradnji sa norveškim okrugom Buskerud. Autorka je više dramskih tekstova i predstava za decu i realizatorka i producentkinja predstava i muzikala u okviru programa PASCO (*Kralj Lir*, *Medeja*, *Mamma mia*, *Kabare kod mame Godo*, *Zakon velikih brojeva*, *Tommy*, *Izbiračica* i dr.). Autorka je uličnih performansa za gradske kulturne manifestacije, organizatorka programa kulture u JP SKC Obrenovac, instruktorka glume u UG „HATOR“ i osnivačica letnje scene „Pozorište dvorište“ u Obrenovcu. Aktivistkinja je u Obrenovačkom ženskom centru – SOS telefon.

Jovana Kruščić je licencirani omladinski aktivista u oblasti kulture iz programa Youth In Action 2011. Kao članica PASCO trupe igrala je glavne ženske uloge u predstavama *Majka i dete* i *Medeja*. Radi kao instruktorka glume za decu predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta. Studira na Pravnom fakultetu u Beogradu.

Katarina Barjaktarević je diplomirala Glumu na Akademiji umjetnosti u Bijeljini, u klasi profesorke Ljiljane Blagojević. Sa predstavama *Sve o ženama*, *Trag ljudskih zuba*, *UJEŽ*, *Omer i Merima* i dr. Nastupala je na pozorišnim festivalim u Baru, Novom Sadu i Zemunu. Osnivačica je Pozorišne trupe „HATOR“. Od 2012. godine članica je PASCO trupe sa kojom zajednički realizuje radionice, seminare i predstave; značajne uloge ostvarila je u predstavama *Kralj Ibi*, *Srčana mana* i *Kralj Lir*. Instruktorka je glume za decu predškolskog i školskog uzrasta, sa kojima je režirala nekoliko predstava.

Sadržaj

PREDGOVOR:

Sunčica Milosavljević: **Dramskom igrom do razumevanja i solidarnosti** 4

UVOD:

Bojana Tankosić: **Uticaj kreativnog dramskog pristupa na unapređenje inkluzivnosti i tolerantnosti među decom i mladima** 7

DRAME:

- Šarene jabuke** 10
- Deca su uvek u pravu** 22
- Gori-doli, da l' te boli?** 38
- Negde iza duge** 52

Biografije autora 71

Impresum

Izdavač

BAZAART

Krunsa 33, Beograd

www.bazaart.org.rs

Biblioteka

Dramagogija, knjiga 5

Finansijska podrška

Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji

Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije
Gradska opština Vračar

Glavna i odgovorna urednica

Sunčica Milosavljević

Urednica izdanja

Zvezdana Zisu

Autori

Bojana Tankosić

Jelena Andđelovski

Ivana Despotović

Aleksandra Đurić

Marta Gajić

Jelena Luetić

Jovana Kruščić

Katarina Barjaktarević

Fotografi

Strahinja Aćimović

Lazar Lazarević

Lektorka/korektorka

Dafina Žagar

Saradnik

Dušan Štrbac

Ilustrator

Aleksandar Elezović

Dizajn i ilustracija Dragana Lukića

Igor Sandić

igor.sandic@issstudiodesign.com

Priprema za štampu

ISS Studio Design, Beograd

Štampa

Marađo, Beograd

Tiraž

600 primeraka

Beograd, 2015.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.035:316.722(035)
371.382-057.874(035)
371.383:792.091(035)

ŠARENE scene : zbirka dramskih tekstova za dramski pedagoški rad sa decom i mladima na razvoju tolerantnosti, inkluzivnosti i saradnje / [autori Sunčica Milosavljević ... [at. al.] ; ilustrator Aleksandar Elezović ; fotografi Strahinja Aćimović, Lazar Lazarević]. - Beograd : Bazaart, 2015 (Beograd : Marađo). - 74 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Biblioteka Dramagogija ; knj. 5)

Podaci o autorima preuzeti iz kolofona. - Tiraž 600. - Str. 4-6: Dramskom igrom do razumevanja i solidarnosti / Sunčica Milosavljević. - Str. 7-9: Uticaj kreativnog dramskog pristupa na unapređenje inkluzivnosti i tolerantnosti među decom i mladima / Bojana Tankosić. - Biografije: str. 71-72. - Sadržaj: Šarene jabuke. Deca su uvek u pravu. Gori-doli, da l' te boli?. Negde iza dugе.

ISBN 978-86-89125-12-2
1. Милосављевић, Сунчица, 1963- [автор]
a) Толеранција - Едукативне радионице
- Приручници b) Дидактичке игре - Ученици основних школа - Приручници
c) Настава - Метод сценске комуникације - Приручници

COBISS.SR-ID 218309900

Projekat MEDIA TE uspešno je sproveden zahvaljujući razumevanju, saradnji i solidarnosti brojnih pojedinaca, organizacija i ustanova.

Posebno se zahvaljujemo:

Centru za kulturu Grocka i Kulturnom centru Novog Sada Osnovnim školama „Aleksa Šantić“ u Kaluđerici, „Milan Rakić“ i „Đuro Strugar“ na Novom Beogradu i „Braća Baruh“ u Beogradu Tehničkoj školi Obrenovac Dečjem selu „Dr Milorad Pavlović“ u Sremskoj Kamenici Kulturnom centru „Magacin“ u ulici Kraljevića Marka u Beogradu Zemunskom malom umetničkom centru ZMUC i Goranu Deniću Biblioteci „Vlada Aksentijević“ i Kancelariji za mlade u Obrenovcu Stanarima ulice Miloša Obrenovića 114 u Obrenovcu Roditeljima sve dece koja su učestvovala u kreativnim procesima

Stvaranje ove publikacije pomogla je Evropska unija. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost BAZAARTa i ne odražava nužno mišljenja i stavove Evropske unije.

Пројекат се суфинансира из буџета
Републике Србије – Канцеларија
за сарадњу са цивилним друштвом

Штампање ове публикације подржала
је Градска општина Врачар

ВРАЧАР
ГРАДСКА ОПШТИНА

5АЗА²rt

ПРИЈАТЕЉИ
ДЕЧЈЕ
КЊИГЕ
ПОЗОРИШНА ТРУГА
"ХАТОР"

